

Proposta
educativa per a
la participació

crèdits

2011. 1a edició.
Fundació Catalana de l'Esplai.
Àgora, proposta educativa per a la participació

Coordinació: Susagna Escardíbul. **Assessorament:** Roser Batlle, Núria Valls, Carles Xifra i Adela Hidalgo. **Elaboració dossier i recursos didàctics:** Susagna Escardíbul, Mireia Garcia, Lúcia Martín, Júlia Garcia, Laura Terradas, Marc Alcaraz, Laura Crespo, Laura Capitán, Silvia Fernández, Iveta Benesseit, Margi Gual, Cristina Gasparín, Guillem Ribera, Núria Aracil, Ivonne del Pozo, Júlia Matons, Silvia Arranz i Marta Paredes. **Col·laboracions:** el web Àgora ha estat dissenyat per l'equip del Departament d'Informàtica de la Fundació. En la producció del Bloc (<http://latassa.esplai.org>) hem comptat amb el suport i l'assessorament de l'equip de Fundació Esplai. També ens han assessorat l'equip del Centre d'Estudis, de Serveis d'Esplai i de l'Associació Catalana Cases de Colònies. **Agraïments:** a totes les educadores, educadors, tècnics i tècniques de la Federació Catalana de l'Esplai per les seves aportacions i idees en el procés d'elaboració d'aquesta proposta educativa. En particular, als esplais participants en la comissió de la proposta educativa, a en Toni del Amo per la producció del vídeo, i a les comissions educatives i socials. **Agraïments especials:** a Josep Maria Puig i Rovira, catedràtic i professor del Departament de Teoria i Història de l'Educació de la Universitat de Barcelona, i a Ana María Novella Cámara, especialista en participació i professora a la Universitat de Barcelona, pel seu entusiasme, col·laboració i participació en aquest projecte. **Correcció:** Centre de Normalització Lingüística El Prat del Llobregat i Laura Terradas. **Concepció gràfica:** Eva Alvarez Garabito (www.niugrafic.com). **Il·lustració:** Iveta Benesseit

Impressió: Artes Gráficas Cornellá, S.L.L
Tiratge: 800 exemplars
D.L. B-31694-2011

Per a més informació adreceu-vos a:
www.esplai.org/agora

AVÍS LEGAL

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-No comercial-Compartir-Igual 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor i no se'n faci un ús comercial. La creació d'obres derivades també està permesa sempre que se'n citi l'autor i no se'n faci un ús comercial. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>

índex

- 1 Què ens motiva a treballar el tema de la participació?
- 2 Fitxa tècnica
- 3 Objectius educatius
- 4 Quadre sinòptic de la intencionalitat de la proposta educativa
- 5 Què és participar?
- 6 Què aporta la participació als nois i noies?
- 7 Com s'aprèn a participar?
- 8 Pràctiques i mecanismes de participació
- 9 La piràmide de la participació
- 10 Receptes que funcionen!
- 11 Petits, de 3 a 8 anys
 - Objectius educatius
 - El centre d'interès de Terrastranya
 - Activitats
 - La recepta de la felicitat
 - Assemblea de Terrastranya
 - 3,2,1, fem la motxilla!
 - Festival de Terrastranya
 - Explorem el nostre barri
 - Terrastranya i els drets dels infants
 - Marxem d'excursió als Boscos del Corredor
- 12 Mitjans, de 8 a 12 anys
 - Objectius educatius
 - El centre d'interès de La civilització de la tassa
 - Activitats
 - Som artistes
 - Posa't en acció
 - Un tastet saludable
 - Voltant pel barri
 - El consum i el temps
 - Intercanvi de sabers
 - Anem d'excursió a Sant Martí de Sarroca
- 13 Joves, de 12 a 16 anys
 - Objectius educatius
 - Projectes i custòdia del territori
 - Activitats i projectes
 - El viatge a l'eterna primavera
 - Fem retornar el llop als boscos de la Vall d'Ora
 - L'aufrany de les cingleres
 - Tu, tu, tothom
 - Dospunteritza't
 - Solidaritza't amb el teu barri
 - Oci nocturn alternatiu per a joves
- 14 Famílies
 - Objectius educatius
 - Les famílies, base social de l'entitat
 - Activitats
 - Creant espais de participació
 - El banc del temps a l'esplai
- 15 Equip educatiu
 - Objectius educatius
 - 10 accions per enfocar la proposta
 - L'Esplai sense fronteres
 - Consell d'infants i joves a l'Esplai
- 16 Avaluació
- 17 Conceptes clau
- 18 Materials de consulta

"Les organitzacions socials són una escola natural de valors democràtics i ofereixen als infants i als joves oportunitats extraordinàries de compromís amb la seva comunitat" [1]

[1] Educació i ciutadania. Documents per al Debat 1. Fundació Catalana de l'Esplai, 2007.

Què ens motiva?

01 Què ens motiva a treballar el tema de la participació?

La participació és un dels eixos fonamentals del tercer sector i, per tant, també de les entitats d'esplai. Amb aquesta proposta tanquem un programa de quatre anys que sota el lema de "Ciutadania compromesa" ha incidit en els temes següents: convivència i civisme, interculturalitat, igualtat d'oportunitats i participació.

No és la primera vegada que elaborem un material educatiu que tracta el tema de la participació. Tanmateix, veiem la necessitat de reprendre'l novament per tal d'abordar diverses qüestions de caire educatiu i social que ens preocupen.

Pel que fa als nois i noies, la seva tendència a l'evasió i les actituds de consum fàcil generen desinterès pel que passa al seu voltant, poca implicació en les activitats i baixa assumpció de responsabilitats. Sembla que cada cop costi més sentir-se compromès amb les altres persones. Detectem que l'interès per les activitats comunitàries ha disminuït, amb el risc que això pot comportar per la desvinculació de la vida col·lectiva veïnal, dels barris,

ciutats i pobles. A més a més, els infants i joves acostumen a mostrar poques habilitats socials (en serien exemples: saber escoltar, saber tenir paciència, saber respectar els punts de vista dels altres, etc.).

Pel que fa a l'equip i al funcionament de l'esplai, en general, sembla que tendim a donar les coses per fetes, potser perquè això ens aporta seguretat i pensem que guanyem en eficàcia. Podríem dir que hi ha una certa recança de deixar espais de participació als infants i a les famílies, especialment pel que fa a espais d'interrelació, i amb això correm el risc que cada grup, cada col·lectiu, quedi aïllat de l'altre. Ens referim a seccions estanques que es relacionen molt poc entre elles; aquest fet genera: desconeixement entre monitors i monitores que pertanyen a diferents grups, baixa informació pel que fa a les activitats i els projectes que desenvolupen els altres, etc.

Aquestes actituds també les detectem en altres espais de lleure: menjadors escolars, activitats extraescolars, colònies i campaments de vacances...; per tant, millorar la participació en un sentit ampli és un repte per a tot el sector.

I tot plegat té conseqüències. Una societat en la qual hi ha una baixa participació acaba tenint nivells febles de democràcia.

Tothom desitja viure en societats democràtiques. La democràcia es veu com el mitjà per aconseguir una societat més justa, més lliure i més autònoma.

Però la democràcia no es construeix únicament per mitjà del vot, de l'actuació dels partits polítics, òrgans de representació i governs, sinó, també, a partir del diàleg i del consens, de la participació, del respecte per la diversitat de realitats i la pluralitat d'opinions, del compromís i la responsabilització de cadascun/a de nosaltres en el dia a dia de l'entorn proper, en tot allò que afecta el barri, la ciutat.

En aquest sentit, un dels reptes més importants que té la nostra societat democràtica és la recuperació del protagonisme de l'individu, de la societat civil, de les entitats i dels col·lectius, el protagonisme de cada persona en la seva pròpia vida. I això només es pot aconseguir mitjançant un procés d'aprenentatge permanent de la participació i no pas d'un dia per l'altre.

Quan els nostres infants i joves es comprometen en projectes que van més enllà de la seva satisfacció individual, aprenen a ser ciutadans i ciutadanes, a viure la democràcia d'una manera viva i intensa. I també aprenen a madurar com a persones, a assumir responsabilitats, a afrontar dificultats i a resoldre-les a partir del diàleg.

Totes aquestes qüestions ens engresquen a treballar el valor de la participació, perquè, en la mesura del possible, els espais i tots els espais de lleure en què intervenim esdevinguin més participatius i democràtics. Amb aquest objectiu, us presentem la proposta d'educativa d'enguany.

Per pensar una mica

Aprendre a participar és l'aprenentatge de la vida en comú. Un procés que consisteix a arribar a formar part d'una col·lectivitat assolint un bon nivell de civisme o respecte a les normes i hàbits públics, i esdevenint una ciutadania activa. És a dir, una persona capaç de requerir els drets que li corresponen i alhora sentir l'obligació de complir les virtuts cíviques necessàries per contribuir a l'organització democràtica de la convivència. L'aprenentatge de la vida en comú és l'esforç per arribar a ser un membre cívic i un ciutadà actiu en una societat democràtica i participativa.

Xus Martín Garcia, Josep M. Puig i Rovira.
Les set competències per educar en valors.
Ed: Graó, Barcelona, 2007.

- Què significa per a tu aprendre a participar?
- Com entens el concepte de col·lectivitat? Què creus que és necessari per aprendre a viure junts?
- Què significa per a tu ser un ciutadà o ciutadana activa en una societat democràtica?

Un context ple d'oportunitats per participar

Drets de l'Infant

La Convenció dels Drets de l'Infant^(*) (1989) reconeix per primera vegada que l'infant té dret a expressar la seva opinió, a ser escoltat, a associar-se. Reconeix l'infant com a subjecte de ple dret, amb drets i responsabilitats. A través de l'esplai i d'altres espais de lleure es pot promoure el paper "activista" dels nois i noies i es pot incentivar la seva participació comunitària, perquè puguin expressar les seves idees i opinions sobre qüestions que els afecten, com ara: participar en el disseny d'espais de jocs a la ciutat, instal·lacions esportives, culturals, canvis urbanístics, fer reivindicacions veïnals, projectes per al barri, etc.

utilitzades, milloren l'accés a la informació i a la comunicació i constitueixen noves maneres de participar que poden reforçar el funcionament democràtic de les nostres entitats.

Any Europeu del Voluntariat

L'any 2011 ha estat proclamat Any Europeu del Voluntariat^(**). Catalunya compta amb més de 15.000 associacions actives, 2.500 fundacions i més de 600.000 persones voluntàries^(***). La celebració de l'Any Europeu del Voluntariat és un reconeixement al temps i l'esforç de totes aquestes entitats i persones per construir teixit social solidari. És donar valor a la seva contribució a fer una societat més humana i solidària. Des de tots els espais i àmbits de lleure en què intervenim, podem aprofitar aquesta oportunitat per animar els infants, els joves i les seves famílies, a fer visibles les accions de voluntariat que fem, a protagonitzar-ne de noves i a viure experiències significatives de participació per demostrar que és cert allò d'"un altre món és possible".

Tecnologies de la Informació i la Comunicació

Vivim en una societat totalment digitalitzada i interconnectada, a través d'Internet, amb tot el món. A l'esplai no estem d'esquena a aquesta realitat i fa temps que hem introduït les TIC en diversos projectes: punts Òmia, jocs d'oci digital, projectes d'aprenentatge servei com el Connecta Jove, etc. Ara, les eines web 2.0, com les xarxes socials, ens conviden a ampliar la mirada. Ben

Tercer Sector, democràcia i Esplai

L'associacionisme funciona com un petit laboratori de democràcia i l'esplai n'és un clar exemple: és una escola extraordinària de ciutadania i democràcia. Això és així perquè la participació, la democràcia i la responsabilitat no s'aprenen amb discursos i classes teòriques, són valors que s'experimenten i es viuen a través de projectes i activitats reals i, també, a partir d'una determinada organització de la vida social^(†).

(*) Aprendre a Participar. Fundació Jaume Bofill 2004. (**) Articles 12 a 17 de la Convenció dels Drets de l'Infant. (***) web oficial de l'Any Europeu del Voluntariat (****) <http://dixitgenca.blogspot.com/2011/01/2011-any-europeu-del-voluntariat.html>

02

Fitxa tècnica

Objectiu

Fomentar l'aprenentatge de la participació per esdevenir ciutadanes i ciutadans compromesos i actius socialment.

Persones destinatàries

- ◆ Infants i adolescents
- ◆ Famílies
- ◆ Monitors i monitores

Fitxes d'activitat

- ◆ Per a infants de 3 a 8 anys
- ◆ Per a nois i noies de 8 a 12 anys
- ◆ Per a joves de 12 a 16 anys
- ◆ Per a les famílies
- ◆ Per a l'equip educatiu

Els materials de la proposta educativa

El quadern pedagògic

El material que teniu a les mans recull els aspectes de fonamentació i un resum de les fixes d'activitats.

Web (www.esplai.org/agora)

És una eina virtual per a la difusió de la proposta educativa i on podreu trobar-hi tots els materials, en format extens, com per exemple:

- ◆ **Activitats extenses:** explicació detallada de les activitats, pels diferents grups d'edat i col·lectius, que s'inclouen en aquest quadern de forma resumida.
- ◆ **Conte de "Terrastranya":** material imprescindible per a treballar el centre d'interès de petits, de 3 a 8 anys.
- ◆ **Blog "Civilització de la tassa"** (<http://latassa.esplai.org>): guia d'instruccions i espai de participació que forma part del centre d'interès dels infants mitjans, de 8 a 12 anys.

03

Objectius educatius

Els objectius educatius generals de la proposta Àgora s'articulen al voltant dels quatre valors humans de la Fundació Catalana de l'Esplai.

Utopia

Contribuir a millorar el món mitjançant l'exercici de la participació i el compromís social per esdevenir ciutadans i ciutadanes millors, i persones més felices. Desitjar un altre món és possible.

Felicitat

Aprendre a trobar satisfacció personal i grupal a partir de l'experiència de la participació. Descobrir la felicitat a partir de la convivència i de les experiències vitals, senzilles i intenses.

Iniciativa

Ser ciutadans i ciutadanes activistes, amb capacitats per transformar la societat. Desenvolupar l'esperit crític, la creativitat, el protagonisme i l'esforç personal en les accions i projectes que duem a terme.

Solidaritat

Viure la participació com a tasca col·lectiva, d'obertura a l'entorn i de compromís social, especialment amb les persones i els col·lectius que viuen en condicions pitjors.

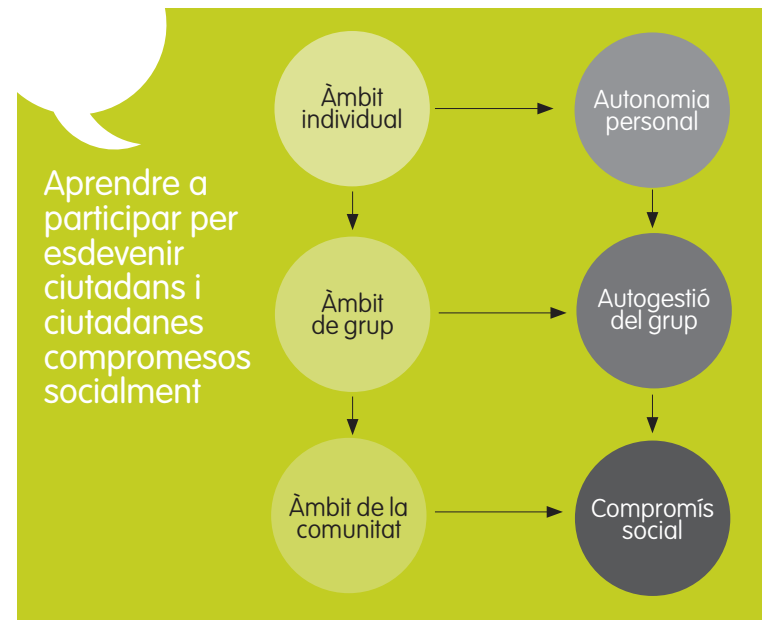
Per pensar una mica

- Amb quina definició de participació et sents més identificat/da? (*)
- Procés actiu de decisió i implicació emocional, conjunta i transformadora"
- Conjunt de processos (accions, actuacions, actituds, valors, sentiments...) que contribueixen a la transformació personal i social.
- Actitud transformadora davant la vida, que posa en joc diferents valors.
- Formar part, de manera compromesa i vivencial, d'un procés que genera canvis.
- Actuar en un procés de construcció col·lectiva d'alguna cosa.
- Expressar idees i sentiments, i implicar-se en la transformació social.
- Quina altra definició proposaries?
- Identifica 3 qüestions clau relacionades amb el valor de la participació.

Quadre sinòptic de la intencionalitat de la proposta educativa

La participació és un procés que requereix un aprenentatge, no sorgeix espontàniament.

Es dona a partir d'un entrellat de relacions i de l'experiència de viure en col·lectivitat, i abasta diferents àmbits: l'individual, el de grup i la comunitat. És a través de cadascun d'aquests àmbits que incidirem de manera particular en aquells valors que estimulen l'aprenentatge de la participació: l'autonomia, l'autogestió i el compromís social.

04

Quadre sinòptic

(*) Aquestes definicions es van plantejar en el marc d'una trobada de reflexió sobre la proposta educativa organitzada per la Federació Catalana de l'Esplai.

05

Què és participar? (*)

Participar prové de “prendre part”, és a dir: contribuir, col·laborar, aportar, decidir, embrancar-se, etc. Participar és construir alguna cosa conjuntament, és ser actiu i intervenir en les diferents esferes de la vida personal i social. Participar és el contrari de defugir, d'excloure's, d'apartar-se. Participar exigeix un nivell de consciència, una intenció de posar-s'hi i d'intervenir en alguna cosa.

La participació forma part del procés de socialització de la persona i es genera pel fet de viure en comunitat, a partir del diàleg i de la col·laboració amb les al-

tres persones, i a partir de la realització d'activitats i projectes comuns.

Una vida social, per mínima que sigui, implica nivells de participació. De vegades es pot ser molt participatiu en alguns aspectes i, en canvi, poc participatiu en d'altres. Simplificant una mica, la participació seria com un equilibri d'actituds vitals i dialèctiques, un procés constant de donar i rebre:

- ◆ **Ser protagonista i ser solidari:** participar és intervenir en la vida d'un mateix, ser protagonista actiu dels afers propis, comprometre's amb un mateix. I també és ser generós i solidari amb l'entorn, amb les necessitats dels altres.

- ◆ **Ser capaç de donar i ser capaç de rebre:** de “sortir cap enfora”, de compartir amb els altres quelcom d'un mateix, i alhora, ser receptiu, saber escoltar i saber incorporar tot el que aprenem de l'entorn.

- ◆ **Entomar les dificultats, esforçar-se i gaudir de la ciutadania:** participar també suposa assumir incomoditats i maldecaps, resoldre conflictes i haver de negociar. Però participar també proporciona plaer i és una font de satisfacció, quan et

relaciones amb les altres persones, quan s'assoleixen els reptes.

- ◆ **Prendre part i reconèixer els límits:** participar és involucrar-se lliurement i activament en processos que tenen lloc al voltant nostre, però a la vegada cal respectar els límits i les normes que els regulen, el grup, perquè tothom hi tingui un lloc i un paper.

Per pensar una mica

Hem d'ajudar els infants a no passar per aquesta vida únicament com a turistes; s'han d'implicar en els problemes col·lectius i socials i en la manera de transformar-los.^(*)

- ◆ El teu grup de nois i noies coneix els problemes que afecten el seu grup, la seva comunitat o poble i s'hi interessa?

- ◆ Podries dir dues o tres necessitats que expressen els veïns i les veïnes del teu barri o poble?

Participar no és voler decidir sense treballar

Massa vegades el desig legítim d'intervenir en les decisions no va lligat a l'obligació moral de cooperar i esforçar-se. Hom voldria prendre decisions o simplement votar sobre diversos aspectes sense assumir-ne les conseqüències, o només voldria prendre decisions sobre aspectes que exigeixen l'esforç dels altres i no el propi. Per exemple, quan un grup de joves, en assemblea, decideixen que s'ha d'impulsar una campanya de reivindicació d'una zona verda al barri, però cap d'ells no està disposat a assumir la feina que aquesta campanya representa.

Participar no és parlar sense escoltar

Sovint es confon participar amb intervenir constantment en tots els fòrums, amb expressar contínuament l'opinió pròpia sobre totes les coses, sense tenir en compte que escoltar i ser receptiu és una manera de participar. Tothom té necessitat d'autoafirmar-se, però quan aquesta necessitat psicològica s'exerceix sistemàticament sense respectar els altres, disfressada de participació, el que provoca és, a més a més, la inhibició de la cooperació i el trencament del diàleg.

Participar no és ser un o una tastaolletes:

Moltes persones imaginatives i actives malbaraten la seva capacitat de participació impulsant infinitat d'accions que no arriben a acabar mai del tot. Encara no han sortit d'un projecte que ja estan pensant en el següent. I en tot aquest joc, hi emboliquen, generalment de bona fe, moltes persones que es creuen sincerament allò en què s'han compromès, que són les que acaben fent la feina.

Participar no és deixar sols als infants

És un error creure que treballem millor la participació quan els educadors/ores no hi intervenim, i defensar la idea que el màxim grau de participació i autonomia es dona quan els nois i noies ho fan tot sols. Els educadors i les educadores hem de facilitar graus de participació amb l'objectiu que es vagi adquirint, gradualment, més autonomia i responsabilitat. Es tracta d'entendre que una autonomia completa només s'aconsegueix a llarg termini i que per assolir-la, cal l'acompanyament de persones adultes i també un procés d'aprenentatge.

! Els paranys de la participació

(*) Per elaborar els capítols 5,6 i 7 hem pres com a referència el programa pedagògic Entre Tots 1996-97 i, el quadern Projectes Joves, iniciatives per a la inclusió, ambdós patrimoni de la Fundació Catalana de l'Esplai. També el material Aprendre a participar, editat per la Fundació Jaume Bofill 2004. [8] Aprendre a participar. Fundació Jaume Bofill 2004.

06

Què aporta participar?

Quan els nois i noies participen^(*):

- ◆ Adquireixen major capacitat de decisió sobre la seva vida. S'enforteix la seva autoestima i s'incrementen la seva confiança i autonomia.
- ◆ Es potencia el sentiment de pertinença i de responsabilitat, perquè es comprometen i s'involucren en els processos de presa de decisions.
- ◆ S'adonen que les seves idees i opinions són importants i senten el respecte de les persones adultes. Això és molt motivador i contribueix al fet que continuïn fent aportacions i que s'impliquin més socialment.
- ◆ Es desenvolupen l'esperit crític i la creativitat i, en conseqüència, també la capacitat per promoure canvis.
- ◆ Es fomenta una cultura democràtica, atès que a través dels processos participatius s'exercita el joc democràtic: aprendre a dialogar, intercanviar punts de vista, consensuar acords, respectar les normes que s'han creat entre tots i totes, compartir responsabilitats individuals i col·lectives, etc.
- ◆ Les competències i habilitats que s'adquireixen des de la petita infància conformaran la manera de relacionar-se amb l'entorn i la societat en general quan siguin persones adultes.

Per pensar una mica

La Convenció dels Drets de l'Infant és el primer document on es reconeix el dret dels infants a participar en tot allò que els afecta. Però la participació és alguna cosa més que un dret.

En l'actualitat, si volem parlar de participació ho fem integrant múltiples vessants: valor democràtic, contingut formatiu, metodologia de treball, principi que impulsa el desenvolupament, rol dels infants en la seva comunitat, una manera de definir les relacions interpersonals, d'entendre el món i d'estar-hi, de sentir i apassionar-se prenent part activa en projectes transformadors de les realitats quotidianes en què estem immersos.

Ana Mª Novella Càmera i Josep Maria Puig i Rovira
Diari Fundació Catalana de l'Esplai.

- ◆ Teniu en compte aquestes vessants en el projecte educatiu del vostre centre?
- ◆ Associeu una activitat amb cada una d'aquestes vessants.

Per ensenyar a participar, nosaltres, els educadors i les educadores, i les famílies n'hem de saber. Tot seguit, apuntem cinc qüestions que cal tenir en compte per acompanyar els nois i les noies en el procés d'aprenentatge de la participació:

1. S'aprèn participant, dia rere dia

Ras i curt, només es pot aprendre a participar participant i ningú neix ensenyat. És un procés gradual i a llarg termini, transversal a totes les accions, que s'ha d'iniciar des de la petita infància i s'encamina cap a la plena autonomia de l'individu i el compromís social. Cal que la participació esdevingui un fet quotidià.

Com ho podem fer?

- ◆ Contagiem de participació tots els racons de l'esplai, i evitem fer només activitats de participació puntuals, com ara decidir col·lectivament la disfressa de Carnaval.
- ◆ Promoguem que l'infant exerciti les habilitats participatives, des que arriba fins que se'n va: escoltar els companys/es, opinar i aportar idees, treballar en equip, prendre acords, dedicar espai per avaluar-los, etc.

07

Com s'aprèn a participar

2. S'aprèn a través de la vida en grup, d'assumir responsabilitats i d'exercir l'autonomia

La participació és un procés que es genera en el si dels grups que col·laboren i comparteixen reptes. L'un aspecte fonamental és la consciència de la nostra pertinença al grup. Aquest sentiment es dona en la mesura que l'infant reconeix que forma part d'un projecte i s'identifica amb els valors i les necessitats del grup. Això implica, en primer lloc, conèixer-nos i acceptar-nos a nosaltres mateixos i, en segon lloc, considerar el grup com a conjunt de persones que s'han de reconèixer i acceptar, amb les quals s'ha de ser solidari i s'ha de confiar per poder-hi col·laborar.

Per altra banda, l'assumpció gradual de responsabilitats esdevé el mecanisme més important per guanyar autonomia personal i per afavorir l'autogestió dels grups. Quan l'infant es coresponsabilitza d'una part de la feina, no només està aprenent a fer una determinada tasca i a espavilar-se, sinó que també està adquirint el valor de la responsabilitat col·lectiva envers els seus companys i companyes.

Com ho podem fer?

- ◆ Busquem elements que ens identifiquin: el nom del grup, les normes internes, el fet de ser referents per als altres grups en algun aspecte (els timbalers, el grup de teatre...).
- ◆ Visquem intensament experiències significatives per al grup: fer una excursió molt desitjada, triar el lloc on anirem de colònies, etc.
- ◆ Distribuïm les responsabilitats de manera que els infants s'adonin que l'aportació de cadascú afavoreixi el bé comú.

(*) Font: idees extretes de la guia: http://www.unicef.org/uruguay/spanish/GUIA_1.pdf

3. S'aprèn en un ambient càlid i positiu

Un clima agradable i acollidor és clau perquè les coses flueixin i també perquè hi hagi participació. A vegades, les relacions interpersonals dins del grup són tenses i de poca confiança, la qual cosa entorpeix enormement les ganes de fer coses conjuntament, l'interès per participar en la vida del grup i per fer realitat els projectes. Per això, és fonamental que l'equip vetlli per les relacions càlides i respectuoses, perquè cadascun dels nois i noies es trobi acollit i estimat pel grup.

Com ho podem fer?

- Mostrem-nos propers, expressem amb naturalitat l'afecte, tant des del punt de vista físic com des del punt de vista verbal.
- Felicitem molt els èxits, i confiem i reconeguem positivament les capacitats de tothom.
- Passem estones divertides i tinguem cura dels petits detalls, com ara: preguntar-los com els ha anat el dia, celebrar els aniversaris, etc.
- Mostrem interès en el que pensen i en el que diuen, per molt ximple que ens sembli.

4. S'aprèn quan la participació serveix per a alguna cosa

La participació ha de ser útil, l'hem de dotar de sentit i ha de servir per canviar alguna cosa. Tothom desitja que la seva opinió es tingui en compte, que l'esforç de fer una determinada tasca serveixi realment. Els infants també ho viuen de la mateixa manera i la seva motivació envers la participació pot minvar quan s'adonen que les seves idees no han estat reconegudes i que la seva aportació ha estat únicament per "cobrir l'expedient". Dit d'una altra manera, els nois i les noies necessiten viure experiències participatives autèntiques, experiències que els animin a continuar participant, cal donar-los protagonisme i fer-los conscients que les seves decisions tenen repercussió, generen canvis i afecten també la resta del grup. Amb tot, no sempre serà possible dur a la pràctica les propostes i idees dels infants. Forma part del procés de creixement comprendre que no tot es pot fer.

Com ho podem fer?

- Definim conjuntament el que volem fer i concretem responsabilitats útils i necessàries per al bon funcionament de les activitats i dels projectes.
- Creem espais de reflexió per recollir les seves expectatives. Demanem-los l'opinió en tot allò que els afecta i fem el retorn de les decisions que s'han pres, amb explicacions raonades.
- Transmetem als infants entusiasme per les activitats que duen a terme i fomentem que es coneguin exteriorment. Per exemple: si el grup està organitzant una campanya de recollida d'aliments, contactem amb la ràdio local per difondre el projecte i animem més entitats i persones a col·laborar-hi.

5. S'aprèn amb el guiatge de la persona adulta

En l'aprenentatge de la participació, els infants necessiten comptar amb una intensa ajuda dels educadors i les educadores (i també de la família). El camí cap a la participació autònoma és un procés lent que es va fent i refent amb el suport i el guiatge de la persona adulta. Ara bé, tal com va apuntar Paulo Freire, "és important que no es creguin que entre l'educador i l'educand, l'únic que educa és l'educador". Es tracta de trobar l'equilibri entre intervenir i deixar que els infants facin les coses tot sols.

En aquest procés també és necessari tenir molt presents la **diversitat de capacitats**, d'habilitats i de graus de maduresa. Cada infant, cada jove és únic, com ho és el que pot aportar al grup, cadascú a partir de les seves possibilitats.

Com ho podem fer?

- Siguem, tal com apunta Muñoz^(*) educadors/ores de presència "lleugera" per als infants. "És a dir, una presència que no estigui tan a prop que l'envaeixi amb tot el que diu i fa ni tan lluny que li creï un sentiment d'abandonament."
- Confiem en les capacitats dels infants i joves, i recordem que les persones adultes també podem aprendre d'ells: són una font inesgotable de creativitat i de noves mirades.
- Siguem bons models per als nois i les noies. No es pot educar per a la participació si no la practiquem nosaltres.
- Escoltem-los sense prejutjar-los. Evitem ridiculitzar-los davant dels altres nois i noies.
- Vetllem perquè ningú es quedi al marge o exclòs. Tinguem en compte les aportacions de tothom.
- "Parleu tan poc com pugueu"^[1]. Apostem per plantejar preguntes en lloc de donar respostes per sistema. Animem-los a expressar les seves opinions encara que siguin molt diferents de les nostres.

(*) Font: Muñoz, Cesar. "Los derechos de la infancia y la participación y asociacionismo infantil". Encuentros de Intercambio sobre Participación Infantil. Madrid, 1998. Consejo de la Juventud de España. Cita referenciada a *Aprender a Participar*. Fundació Jaume Bofill 2004. [1] Invariant número 20. Les invariants pedagògiques de Célestin Freinet (1896-1966). Mestre i pedagog francès. Escola Moderna.

Formes de participació de la infància^(*)

Trilla i Novella estableixen quatre tipologies: participació simple, participació consultiva, participació projectiva i metaparticipació. Cada proposta per si sola suposa una experiència que té valor en ella mateixa i que forma per a la participació. No són excloents entre elles. En cadascuna d'identifiquen subnivells i graus de participació diferents i totes aporten elements per al desenvolupament de les competències participatives.

Participació simple

Es la més elemental. Es tracta d'una participació organitzada externament. L'infant pren part en un procés o activitat com a espectador. No ha intervingut en la seva definició. L'infant és un con-

sumidor d'una proposta participativa. Aquesta forma de participació té un paper formatiu important, són situacions que permeten a l'infant valorar l'experiència participativa i identificar mancances i oportunitats. En certa manera el preparen per les següents formes de participació, on anirà adquirint més responsabilitats i autonomia.

Participació consultiva

Implica que els infants opinin, a través de l'ús de la paraula. El grau i la intensitat de la participació consultiva dependrà de diversos factors, entre els quals destacariem: segons el caràcter més o menys vinculant de la consulta. És a dir, quan els infants saben o no què s'ha fet amb la seva opinió. Quan els infants no veuen recollida les seves opinions o què se n'ha fet amb aquestes, la participació es pot convertir en un procés que genera escepticisme i desmotivació.

Participació projectiva

En les dues formes de participació anterior, l'infant és el destinatari d'una activitat organitzada per algú altre. A partir d'aquesta tercera forma de participació, el nen o la nena es converteix en agent

actiu, passa a formar part del projecte, hi actua des de dins. Suposa passar a l'acció, implicar-se, sentir-se responsable del projecte. La formulació de la proposta sorgeix dels mateixos infants. La persona adulta intervé guiant i acompanyant el procés, ajustant la iniciativa a les possibilitats dels nois i les noies.

Metaparticipació

És la forma més complexa. Els mateixos infants demanen o creen nous espais i mecanismes de participació. Té a veure amb la reivindicació del mateix dret a participar i amb la possibilitat de reflexionar sobre les iniciatives de participació, per millorar-les i transformar-les.

“Els nens i les nenes han de poder participar en diferents i variades experiències dels quatre tipus de participació. La participació simple, la participació consultiva, la participació projectiva i la metaparticipació suposen escenaris de relació en què és participa i, a la vegada, s'aprèn a participar participant.”

Pràctiques i mecanismes de participació

Si en el punt anterior apuntàvem aspectes metodològics generals, en aquest apartat volem recollir pràctiques i propostes de funcionament que afavoreixin la participació dels nois i noies. Ara bé, serà necessari tenir present les necessitats i el context d'intervenció per valorar la idoneïtat i l'aplicabilitat d'aquestes pràctiques.

1. La pedagogia del projecte i l'aprenentatge-servei

La pedagogia del projecte es fonamenta en l'acció, una acció encaminada a assolir una fita col·lectiva que posa a prova totes les competències que hem descrit anteriorment: dialogar, prendre acords, assumir responsabilitats, treballar en equip, saber organitzar-nos, tenir compromís, etc. fent projectes, quan els projectes incorporen la dimensió de servei als altres, també aprenem a contribuir amb la societat, a ser solidaris i solidàries i a supeditar els interessos personals als col·lectius, a comprendre els problemes i les necessitats reals de les persones que ens envol-

Pistes per incrementar la participació

- Triem projectes que tinguin en compte els interessos i les necessitats del grup, però també que suposin un repte i aportin utilitat real per a la societat.
- Mostrem entusiasme i optimisme pel projecte que emprenen els nois i noies.
- Compensem els moments d'esforç i treball seriós amb moments més relaxats i divertits.
- Busquem col·laboracions i engresquem les famílies a donar un cop de mà en alguna etapa del projecte.
- Pensem en estratègies per donar projecció externa als projectes, per aportar reconeixement al grup i fer visible el treball i l'esforç que hi ha al darrere.

ten, a relacionar-nos amb l'entorn i a fer xarxa. És, en definitiva, una de les maneres més autèntiques de participar i exercir la ciutadania, i de comprometre'ns de manera pràctica en la construcció d'una societat més humana i més justa^(*).

08

Pràctiques i mecanismes

Qualsevol experiència de projecte s'articula entre moments bàsics: la preparació, la realització i l'avaluació. Cadascun d'aquests moments s'estructura en unes etapes lògiques i senzilles, en les quals educadors, educadores i nois i noies intervindran en diferents graus segons la seva maduresa. Així, distingim: l'etapa de motivació, l'etapa d'elaboració de propostes, l'etapa de tria del projecte, l'etapa de planificació i organització, l'etapa d'execució i participació efectiva i l'etapa de tancament, valoració i celebració^(**).

(*) Trilla J i Novella, A. (2001). Educación y participación social de la infancia. Revista Iberoamericana de Educación, 26, 137-164.

(**) Fes Aps. Guia pràctica d'aprenentatge servei. Centre Promotor Aprenentatge Servei. (**) A l'apartat de plantejament educatiu de joves de la web Àgora trobareu més informació sobre la pedagogia del projecte. Més informació sobre aprenentatge servei a www.aprenentatgeservei.org

2. Vida quotidiana^(*)

A vegades no hi donem prou importància. Tanmateix, per tal que els infants s'impliquin, se sentin protagonistes dels seus projectes i s'hi comprometin, és necessari pensar en un cert estil de vida quotidiana, una certa organització del grup que ho faci possible. Per això és imprescindible definir alguns recursos de funcionament del grup que marcaran un ritme creixent de participació i autonomia.

El nom, la història i les tradicions

Un nivell primari d'identificació, i per tant d'apropiació i protagonisme, és la percepció positiva del nom, la història i les tradicions del grup. És important que el nom del grup sigui significatiu i fàcil de dir per als infants, carregat de connotacions positives, i entenedor per a les famílies. Sovint es tenen noms establerts, representen una mena d'herència que cada grup rep quan arriba a una determinada edat. En aquests casos, el nom compleix una funció iniciàtica, una fita on arribar.

La història i les tradicions del grup esdevenen referents per a altres grups de l'esplai, ajuden a fer grup i a incrementar el sentiment de pertinença.

Pistes per incrementar la participació

- Per triar el nom, motivem el grup amb activitats, imatges o elements que enriqueixin el repertori d'idees que ja posseeixen els nois i noies.
- Proponem activitats per donar a conèixer la història del nom si ja està establert i animem els infants a investigar-ne més coses.
- Triem entre tots i totes l'activitat o el projecte amb el qual volem identificar-nos com a grup davant de la resta dels grups.

Les normes de convivència

Tota col·lectivitat s'ha de dotar d'unes pautes mínimes de comportament, d'unes "regles del joc" que assegurin no solament la convivència harmònica, sinó també l'assoliment de les fites que s'ha plantejat. Molt sovint, però, aquestes regles del joc es presenten als nois i noies com quelcom fet, amb poc espai per discutir-les i raonar-les. Tanmateix, el respecte per les regles sorgeix després d'avaluar-les, de refer-les o, fins i tot, de crear-ne de noves.

Les normes haurien de referir-se a l'estil de relació personal i d'ambient de grup que volem: respecte, cortesia, diàleg; als hàbits d'autonomia personal, d'higiene i ordre; a l'estil de relació amb l'entorn: respecte pel local, els materials, les persones de l'entorn, etc.

Pistes per incrementar la participació

- Consensem conjuntament les normes que necessitem per a una bona convivència.
- Fem activitats engrescadores per decidir les normes. Evitem que aquest procés sigui un tràmit, la qual cosa li restaria importància i significació per als infants.
- Recollim les normes en un gran mural, clar i vistós. Pensem a fer un fullet per explicar què és el grup, què es proposa i quines normes de convivència el regeixen.
- Podem buscar un nom atractiu i simbòlic per batejar les normes.

Les valoracions

Al final de cada activitat busquem un petit espai perquè el grup en pugui fer una valoració. Aquests espais han de servir per prendre consciència del clima del grup, del funcionament de les activitats i de les actituds i dels compromisos de cadascú.

Pistes per incrementar la participació

- Dinamitzem bé aquest espai. Les valoracions no s'haurien de viure com una estona de "rotllo", sinó com a una manifestació més de la identitat del grup.
- Deixem parlar els nois i noies, fem-los preguntes obertes, animem-los perquè tothom doni la seva opinió, ajudem-los a fer destacar les coses positives i no únicament les negatives.
- Emprem dinàmiques de valoració, com ara el mural Freinet o la Diana^(*).
- Combinem diferents sistemes de valoració: en gran grup, en petits grups, amb entrevistes més personalitzades.

Temps de descans

El temps lliure a les colònies, les estones de joc després del menjador, el temps del berenar..., per esmentar-ne alguns, són espais de temps en què no hi ha cap activitat dirigida i també formen part de la vida quotidiana.

Aquests espais són molt importants i cal promoure'ls, perquè fomenten la interrelació entre els nois i noies, la capacitat per autoorganitzar-se i la creativitat.

Pistes per incrementar la participació

- Evitem organitzar aquests espais amb propostes de jocs i activitats encara que els nois i noies ens ho demanin. Animem-los a inventar coses, a organitzar-se entre ells, a gaudir d'aquests moments amb autonomia.
- Preveiem aquests espais en les programacions de les activitats. Cal que els infants sàpiguen que disposaran d'un temps per a la participació no programada.

3. Organització interna dels grups

L'organització interna dels grups té com a objectiu assolir gradualment cotes més elevades d'autogestió. L'estructura organitzativa dependrà de l'edat dels nois i noies, però es fonamenta en la idea del treball cooperatiu en petits grups o equips.

El treball en petits grups afavoreix la responsabilitat individual i la participació, perquè ajuda a aconseguir que cadascú senti que la seva aportació beneficia el conjunt i viceversa. El model organitzatiu es basa en tres dinàmiques: els equips (o colles, o patrulles...), les comissions i els caps.

- ◆ Els equips serveixen, principalment, per dividir el grup a l'hora de fer jocs, petites excursions o activitats simultànies. Acostumen a barrejar nois i noies amb experiències i capacitats diferents.
- ◆ Les comissions es creen segons els projectes, feines o responsabilitats que cal distribuir per a una millor preparació o control. Estan abocades a la feina concreta i agrupen nois i noies segons que comparteixen habilitats, interessos i aficions.

(*) Font: mètode educatiu Federació Catalana de l'Esplai.

(*) Aquestes dues dinàmiques les trobareu a l'apartat de plantejament educatiu de mitjans de la web Àgora.

◆ L'existència de caps o coordinadors per a cada equip o comissió (si cal), és una manera d'estimular la responsabilització progressiva i també de diversificar les maneres de participar dintre del grup, segons la maduresa dels infants.

Pistes per incrementar la participació

- ◆ Reservem un temps perquè els nois i noies s'autoorganitzin i discuteixin pel que fa a les tasques que hauran d'assumir i la millor manera de fer-les.
- ◆ Distribuïm els infants en grups de sis o set per monitor/a. Evitem estar tots per a tots, perquè aleshores ningú està per ningú i perdem oportunitats per estimular-los, per escoltar-los...
- ◆ Gratifiquem els esforços i ajudem els nois i noies a trobar sentit a les seves responsabilitats i a fruitar-ne.
- ◆ Ajudem a consolidar el model de funcionament del grup amb recursos molt gràfics i visibles: murals o cartells on figuri l'organització i les activitats del grup, fotos de tots els membres, elements d'ambientació, etc.

4. Les assemblees

L'assemblea és un espai organitzat perquè els nois i noies i l'equip educatiu parlin del funcionament general del grup, de la convivència, del treball i dels acords presos conjuntament. "L'assemblea és, per damunt de totes les coses, un lloc per fer ús de la paraula, per dialogar"^(*). A diferència dels espais de valoració diària, l'assemblea és una reunió que serveix per fer una anàlisi més general de la vida col·lectiva del grup. Serveix per organitzar què és vol fer, per prendre decisions importants, per acordar quins projectes volem dur a terme i distribuir responsabilitats. Per exemple, serien temes de l'assemblea: la definició de les normes de convivència del grup, l'organització del projecte del festival de Nadal, el projecte d'estiu, etc.

Espais com les assemblees ens permeten millorar la comprensió mútua i sentir-nos més coresponsables amb els acords col·lectius que s'han adoptat.

En funció de l'edat dels nois i noies, l'assemblea pot dotar-se de determinats rituals i rutines que van de les més senzilles a les més complexes: seure en rotllana, assignar la responsabilitat de

Pistes per incrementar la participació

- ◆ Assegurem-nos que l'assemblea es fa quan més nois i noies del grup poden participar-hi.
- ◆ Institucionalitzem aquest espai. Això vol dir, periodificar les reunions, fer-les útils i generar entre els nois i noies el sentiment que es tracta d'un espai en el qual prenem acords importants.
- ◆ Bategem aquestes reunions amb un nom que sigui atractiu per als nois i noies, especialment, per als més petits i els grups de mitjans.
- ◆ Creem entre tots i totes els elements de l'assemblea, com ara la llibreta dels acords, o imaginem altres recursos per dinamitzar-la.

fer de moderadors/ores, fer servir una llibreta per anotar els temes i els acords, crear una comissió de l'assemblea per preparar-la amb anterioritat, penjar en un cartell i amb anterioritat, els temes de l'assemblea perquè tothom hi afegeixi altres punts, etc. Fer assemblees ens pot animar a constituir un consell d'infants i joves dins de

l'esplai. Aquest Consell seria un espai de debat entre representants de diversos grups (infants i joves) per parlar de temes que afectin el conjunt de l'esplai: des de triar el tema de la disfressa de Carnaval fins a debatre pel que fa a les activitats que els organitzem. Aquesta mena d'espais de participació pot vincular-se a altres espais de govern del centre, com per exemple l'assemblea de socis i sòcies de l'esplai. L'assemblea amplia la participació i la responsabilitat dels infants, els dóna veu i és un pas més per donar-los més protagonisme i fer més democràtics els nostres centres.

5. La comunicació en el lleure

Tota l'entitat comunica; per això, estar ben informat i disposar de canals per expressar l'opinió garanteix un nivell de participació bàsic. Tot seguit, recollim diversos recursos i mitjans per afavorir la comunicació i el flux d'informació:

TIC: una pàgina web, el blog o l'ús de xarxes socials, com ara el Facebook, són mitjans que s'aprofiten cada vegada més per comunicar-se externament i per incrementar la comunicació, especialment, amb les famílies. Aquestes

eines permeten una comunicació multidireccional, rebre aportacions i comentaris, convocar reunions i arribar a totes aquelles persones que tenen dificultats per passar pel centre. Si bé és cert que les TIC poden reforçar les relacions i fins i tot intensificar-les, no haurien de substituir una relació més presencial.

Reunions amb les famílies: poden ser de caire més formal (reunions durant el curs, entrevistes personalitzades) o bé, de caire més informal, reunions entre passadissos (quan les famílies deixen els infants a l'activitat o els vénen a buscar). La relació continuada amb les famílies és un aspecte fonamental per a la comunicació, la confiança i la coresponsabilitat.^(*)

Díptics i revistes: recursos com ara revistes i butlletins serveixen per informar de les activitats que fem, i en el procés per elaborar-los, hi pot participar tothom: infants, famílies, equip, entitats del barri... El repte rau en com aprofitem aquests mitjans per implicar-hi més els nois i noies i les famílies. Siguem creatius, fins i tot la difusió del curs pot preveure la creació d'espais on es faci palesa l'opinió dels infants i les famílies.

Decoracions i exposicions: no compleixen només una funció estètica, sinó que constitueixen un dels mitjans més potents per transmetre què fem, qui som i com som. És un recurs que aporta calidesa i fa els espais més acollidors. Com més interactives siguin les decoracions, més potenciarem la participació. Les exposicions també són l'expressió d'un esforç, que si va acompanyat de reconeixement (d'altres grups, de les famílies, de l'exterior), accentua el sentiment de grup i el desig de fer més coses. Pensem a mostrar el treball dels nois i noies a fora, en altres entitats del barri, per reforçar, de retruc, el treball en xarxa.

Bústies de suggeriments i enquestes: sovint fem aquests recursos en activitats de caire més extraordinari, com ara el Carnaval, per decidir el tema de la disfressa. En aquests casos, la bústia té un objectiu concret i els infants veuen que la seva participació és útil. És en aquesta direcció que hauríem de fer servir habitualment aquests estris, per tal que la participació no esdevingui fictícia i improductiva.

(*) Puig, Josep M. Martín, X. Escardíbul, S. Novella, Anna M. *Com fomentar la participació a l'escola*. Ed: Graó. Barcelona, 1997.

(*) Més informació al capítol 14, Famílies.

09

Piràmide de la participació

A continuació, trobareu alguns exemples de tasques de participació a l'esplai que els nois i les noies tenen capacitat d'assumir, dependent de la seva etapa evolutiva. Aquests exemples no esgoten totes les possibilitats de treball vers l'aprenentatge de la participació, només són un marc de referència general.

De 3 a 6 anys

- ◆ Donar l'opinió sobre activitats i normes de convivència, escollir entre diverses opcions, etc.
- ◆ Proposar idees i participar en les decoracions i ambientacions.
- ◆ Col·laborar a recollir i endreçar les coses, després de les activitats.
- ◆ Col·laborar en la preparació d'una activitat o petit projecte. En aquest cas, cada infant ha de saber molt bé què li toca fer.

L'infant, progressivament, deixarà de ser tan egocèntric i començarà a gaudir de les relacions amb els altres i a fruit amb petites cotes d'autonomia i responsabilitat.

De 6 a 8 anys

- ◆ Proposar, defensar i argumentar l'elecció d'una determinada activitat, de les normes de convivència,...
- ◆ Assumir càrrecs rotatoris en relació amb les tasques més domèstiques de les activitats (preparar material, recollir la sala...)
- ◆ Preparar i dirigir un joc.
- ◆ Preparar una activitat o projectes senzills organitzats en equips de treball. Cada equip hauria d'estar molt tutoritzat per un/a monitor/a.

L'infant comença a deslligar-se de la família i busca referents dins del grup. És el moment de practicar l'organització de petits grups, comissions senzilles, etc.

De 8 a 12 anys

- ◆ Preparar activitats més complexes, com ara una sortida o una excursió de cap de setmana, o bé una activitat per a un altre grup.
- ◆ Organitzar un projecte de grup, de curta durada i poca complexitat.
- ◆ Formular i discutir les normes de convivència, així com les conseqüències d'acomplir-les.
- ◆ Definir com volem organitzar la sala o local, els càrrecs...

El grup pren molta força. Se sent autoafirmat en la seva identitat. És un bon moment per intensificar el treball en equips, per donar més autonomia i responsabilitats que en l'etapa anterior.

De 12 a 16 anys

- ◆ Conèixer els òrgans directius de l'esplai i, en la mesura que sigui possible, participar-hi.
- ◆ Participar en la identificació d'una necessitat social i endegar un projecte de servei a la comunitat, amb compromís i responsabilitat.
- ◆ Escollir, planificar i executar totes les fases del projecte d'estiu.
- ◆ Proposar les activitats i tallers que es volen fer al llarg del curs i comprometre-s'hi.

El fort sentiment de grup derivarà cap a una major consciència col·lectiva. La maduresa del grup, juntament amb l'experiència acumulada, determinarà la capacitat per autogestionar-se.

El Facebook a l'Esplai Eixida, una eina viva de comunicació i participació

Centre d'Esplai Infantil Juvenil Eixida Camps Blancs

El Facebook és una eina que ens permet difondre les nostres activitats, compartir les experiències viscudes, mostrar el material gràfic del que fem i, a més, és un punt de trobada que anima a la participació de tothom vinculat a l'esplai. Ens hem apropiat més a les famílies. Moltes "mamas" comenten les seves inquietuds, propostes i felicitacions a través del foro i del xat. També, podem fer un seguiment més individualitzat i mantenir el contacte més enllà de l'esplai amb els joves. I per últim, mantenim un nou espai de comunicació i relació amb entitats i persones del barri i la ciutat que reforça la tasca comunitària i d'inclusió social que fem pels nostres infants i joves al barri de Camps Blancs.

Fem el tió amb les famílies

Club Infantil Juvenil Sanfeliu-Sant Ildefons

Quan arriba el Nadal celebrem amb els infants el tradicional Tió. En aquesta activitat les famílies dels propis infants fan el regal que el Tió cagarà el dia de l'activitat. L'equip de monitors/es s'encarrega de pensar el regal i preparar el material per facilitar a les famílies el procés de construcció. Durant els dies previs a l'activitat les famílies venen a l'esplai i, conjuntament, amb les monitors/es dels grups, construeixen el regal pels seus fills i filles.

Aquesta activitat afavoreix la relació equip – famílies i ens permet treballar, tant amb als infants com amb les famílies, alternatives de regal envers el consumisme en aquestes dates per evitar situacions de desigualtat.

10

Receptes que funcionen

En aquest capítol, voldríem incloure petits relats d'activitats i procediments organitzatius que estan funcionant a les entitats, perquè serveixin d'exemples i de "bones idees".

Plafó d'aniversaris

Centre d'Esplai El Nus

Les ambientacions i espai físic que envolta als infants determina que aquests se sentin segurs i en un clima de confiança, elements clau per treballar la participació.

Des de l'entitat proposem crear un racó dedicat a fomentar la coneixença del grup que permet treballar la quotidianitat d'una forma participativa. Us proposem dedicar un espai, plafó o pissarra on col·locar els noms i les dates dels infants, monitors/es o, fins i tot, famílies que celebren el seu aniversari durant el mes.

Aquest espai s'ha d'anar actualitzant cada mes i ha de ser un espai visible per a tothom, a més de ser agradable i que cridi l'atenció de les persones que entren a l'entitat.

Les Comissions: una forma de treballar per incrementar la participació a les activitats!

Centre d'Esplai Infantil i Juvenil Mowgli

Tots sabem que la clau de la participació és la motivació per allò que es faci, que puguem dir la nostra opinió i que tinguem responsabilitats a desenvolupar. Per això, portem uns anys funcionant per comissions de treball: un grup de persones que organitzen i planifiquen una activitat de l'esplai. El grup de treball està format per famílies de l'esplai, antics i actuals monitors/es, col·laboradors/es i joves. El que es fa al setembre és una graella amb les diferents activitats que es faran durant l'any i les famílies es poden apuntar allà on vulguin; remarcant, abans, la importància de la seva participació en aquestes comissions.

El resultat és que es senten integrades en l'organització i atrau l'interès a altres famílies del seu entorn.

M'acompanyes? Programa Respir Mutu

Fundació Catalana per a la Paràlisi Cerebral

La Fundació Catalana per a la Paràlisi cerebral, treballa la socialització de persones adultes a través de la pràctica d'activitats de lleure programades per les pròpies persones usuàries, i amb el suport de joves voluntaris/àries que fan els acompanyaments i treballen els aspectes socials més necessaris de cada persona usuària.

L'objectiu és que les persones afectades de paràlisi cerebral guanyin autonomia; assumeixin normes de conducta socialment acceptades; adquireixin major grau de capacitat de decisió i realitzin les diferents tasques quotidianes per si soles.

Un grup de persones usuàries i un de voluntariat es troben a un lloc determinat prèviament per la responsable de l'activitat, i cada persona usuària, individualment o per grups, decideix que vol fer aquella tarda.

Lipdub al menjador de l'escola Cervantes

Serveis d'Esplai

Amb motiu de les festes nadalenques, des del menjador de l'escola Cervantes vam preparar i enregistrar un lipdub on van participar tots els nens i nenes del menjador, els monitors/es i les cuineres.

Un grup de nens i nenes de 3r a 6è va escollir les cançons nadalenques que es farien i a partir d'aquí van començar a treballar en el recorregut que es faria, on es situaria cada classe, quin fragment de cançó li pertocava, el vestuari i la representació.

Cada monitor/a va treballar amb la seva classe el fragment de cançó que havia d'enregistrar per tal que fessin el playback quan els enfoqués la càmera. Els infants s'ho van passar molt bé i els més grans van estar molts dies ajudant als més petits.

La participació a través del quotidià

Centre d'Esplai Giravolt

A l'esplai Giravolt treballem la participació amb els infants i joves a través del quotidià. La nostra metodologia és participativa ja que els infants i joves són els que trien les activitats i jocs que volen realitzar. Segons el grup d'edat es treballa d'una manera o d'una altra. Als infants petits se'ls dona diferents opcions, per exemple, a l'hora de fer un taller se'ls deixa triar si prefereixen pintar amb retoladors, fer pintura o enganxar gomets. Mentre que als més grans, se'ls deixa escollir quina activitat volen fer: on volen anar de campaments, els jocs i dinàmiques.

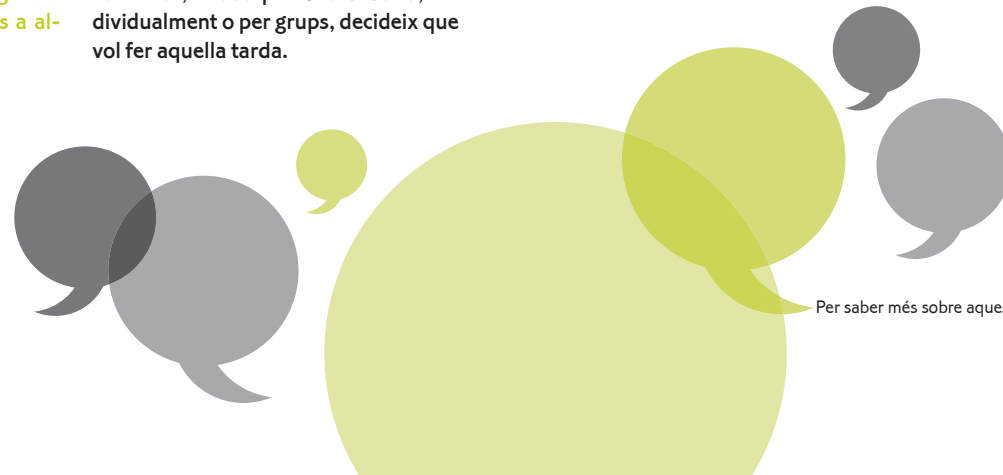
A més a més, l'entitat participa en d'altres activitats del poble com al lipdub que encara s'està organitzant i, l'equip de monitors/res de l'esplai participen activament al Projecte Educatiu de la Vila de Masquefa.

Tots a una a l'esplai de voluntariat!

Cau l'Espolsada

Cada dissabte, ens veiem una hora abans al bar del Sant Jaume. Durant aquesta hora prèvia, a no ser que es tracti d'un dia especial, procurem que cada grup hagi portat la seva activitat preparada i aprofitem per fer pinya. Tan bon punt hi ha quòrum, cada grup comença el seu gran dia de Cau.

A les 13:15 vénen els pares més tardaners i de seguida comencem la reunió. Abans de fer la reunió ens permetem el luxe de fer una mica el boig, perquè quan comenci, haurem d'estar concentrats i anar a l'una per abordar totes les qüestions de l'ordre del dia. A les 15:00 baixem tots a dinar, un dissabte més per sentir-nos orgullosos de donar corda al projecte que ens uneix: la construcció de la nostra entitat.

Per saber més sobre aquestes experiències consulteu el web: www.esplai.org/agora

11

Petits 3 a 8 anys

Objectius educatius

El centre d'interès de Terrastranya

Activitats:

- La recepta de la felicitat
- Assemblea de Terrastranya
- 3,2,1, fem la motxilla!
- Festival de Terrastranya
- Explorem el nostre barri
- Terrastranya i els Drets dels Infants
- Marxem d'excursió als Boscos del Corredor

Objectius educatius

Autonomia personal

1. Tenir consciència d'un/a mateix/a. Tots tenim una identitat i unes característiques pròpies que ens diferencien de la resta dels companys i companyes.
2. Començar a comprendre les emocions pròpies i desenvolupar alguns mecanismes d'autoregulació de la conducta en l'àmbit personal, en les relacions de grup i familiars: quan estic trist/a, content/a, enfadat/ada, control de rebequeries, de l'agressivitat, del nerviosisme, etc.
3. Tenir capacitat per expressar amb paraules les idees i opinions.
4. Assumir responsabilitats individuals en l'àmbit personal i familiar, així com petites responsabilitats en els afers col·lectius; posar en pràctica la capacitat de compromís i exercir el rol de representant del grup.

Autogestió de grup

5. Millorar el coneixement mutu, identificar-se amb el grup i reconèixer els diferents grups que hi ha a l'esplai: com es diuen, l'espai físic que ocupen, el nom dels monitors/ores, etc.

6. Escoltar l'altre/a, respectar els torns de paraula i aprendre a resoldre els conflictes per mitjà del diàleg.

7. Començar a assumir petites responsabilitats dins del grup i en la preparació d'activitats i projectes senzills.

8. Familiaritzar-se amb les estratègies organitzatives que faciliten la participació, l'autonomia i l'assumpció de responsabilitats: espais d'assemblea, càrrecs, normes de convivència.

9. Experimentar amb diferents canals per expressar idees, opinions i emocions: paraula, dibuix, música, Internet...

Compromís social

10. Millorar el coneixement del barri i adonar-se de com hi contribueix tothom: espais naturals, entitats socials que configuren el teixit social i cultural, comerç, etc.

11. Contribuir d'alguna manera a millorar les coses que no ens satisfan en l'entorn immediat.

12. Participar en l'organització d'una activitat col·lectiva per compartir-la a la comunitat.

Presentació

El centre d'interès que presentem per als infants de 3 a 8 anys és **Terrastranya**. Aquesta és una illa habitada per un sol ésser humà, un noi que es diu **Osvald**, i uns animals molt extravagants que decideixen acudir al nostre barri o ciutat per conèixer-nos i aprendre jocs, activitats i cançons. **L'Osvald i els animals ens ensenyaran la importància de participar en grup i amb il·lusió en totes les activitats.**

Aquest centre d'interès es basa en el llibre "Els meravellosos animals de Terrastranya" obra de Stefano Benni i Pirro Cuniberti, publicat per l'editorial Aliorna. Hem pensat en aquest centre d'interès per diverses raons:

- L'Osvald i els animals actuen com un mirall per a nosaltres. S'atribueixen valors que ens ajudaran a reflexionar i practicar el valor de la participació, l'autonomia i la corresponsabilitat col·lectiva.
- Els habitants de Terrastranya ens permeten introduir elements màgics i pràctiques de participació que fomenten l'aprenentatge de la participació a l'esplai i la importància de participar per esdevenir ciutadans i ciutadanes compromesos i responsables.
- Les aventures que ens proposen donen l'oportunitat als infants de triar, preparar, realitzar i avaluar les activitats.

Mètode educatiu

Amb els infants petits acostumem a treballar amb la metodologia del centre d'interès. El centre d'interès funciona com a fil conductor, com a argument a partir del qual es vertebren els aprenentatges i les activitats. El centre d'interès parteix de les motivacions i interessos dels infants, plantejant situacions i reptes que estimulen els valors humans d'una manera lúdica i atractiva, utilitzant la fantasia, la literatura infantil i diversos recursos escenogràfics.

També, en aquestes edats podem introduir la metodologia del projecte i l'aprenentatge servei. Els infants poden començar a entrenar-se en els aspectes de planificació i organització de les activitats i estimular la seva solidaritat; fent coses per als altres i actuant com a ciutadans i ciutadanes compromesos i compromeses.

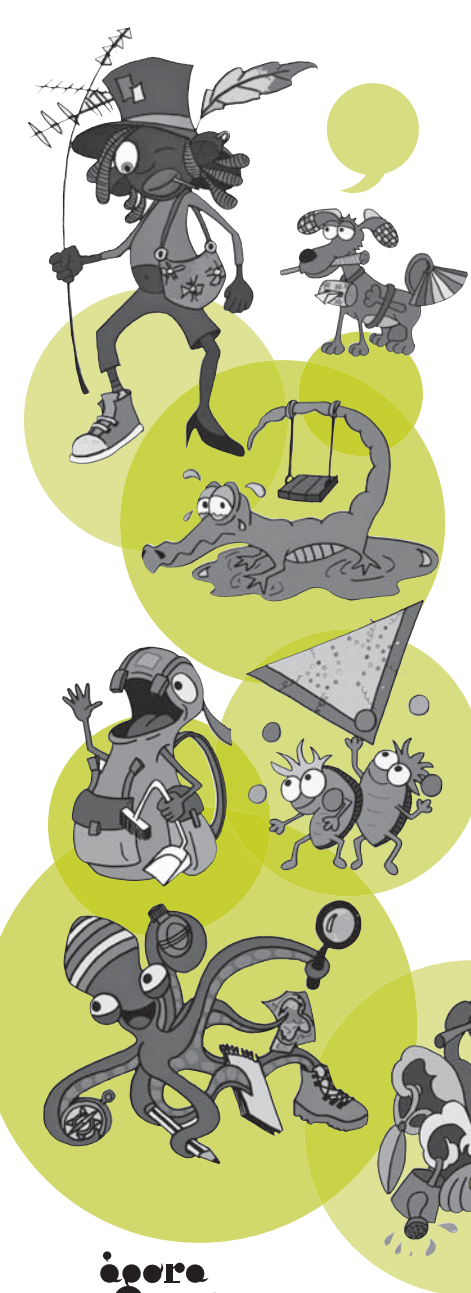
Petits
3 a 8 anys

El centre d'interès de Terrastranya

Motivació i ambientació Terrastranya i els animals

Terrastranya és una illa on els seus habitants participen en la vida comunitària i estan contents de viure junts. No fa gaire temps, set meravellosos animals van tenir la inquietud de conèixer món, aprendre i compartir experiències amb els éssers humans.

Aquests animals estranys són divertits, tímids i una mica despistats. Tan despistats que van perdre coses sense adonar-se'n i des de que van marxar de l'illa ni tan sols han enviat una postal! L'Osvald ha començat a preocupar-se i ha decidit anar a buscar-los i acompanyar-los en l'aventura de conèixer nous éssers humans i aprendre d'ells.

Descripció dels personatges

L'Osvald és el personatge principal del centre d'interès juntament amb els set animalons de Terrastranya. Ens vindrà a visitar força sovint, ens ajudarà a conèixer els animalons i ens suggerirà jocs i activitats divertides. És un noi molt eixerit, amb empena i un gran aventurer.

La Gronxadrila és una mena de cocodrila a qui li encanta que els nens i nenes juguin a gronxar-se damunt dels seus lloms. És una mica ploramiques i li costa poc enfadar-se.

En Quelus. L'Osvald té un gos absolutament extraordinari que li fa companyia durant les llargues vetlles d'hivern. És el seu amic més fidel. També, és l'encarregat de prendre acta i vetllar pel bon funcionament de l'assemblea de Terrastranya.

La Tapuka té la forma d'una motxilla i li agrada que tothom cuidi i endreci la roba i les coses necessàries per anar d'excursió, que guarda dins de la seva panxa.

Les Pucetes coloraines són uns animalets que s'encarreguen de decorar i donar color a tots els objectes de Terrastranya. Es col·loquen totes plegades fent formes diverses i donen llum i color a tot el que toquen.

L'Adobahotot és semblant a un pop i a cada tentacle porta un element indispensable d'un bon explorador. Li encanta el barri on viuen els nens i nenes de l'esplai, i està disposat a ensenyar-los a aprofitar tot allò que tenen al seu voltant i a com transformar-ho.

El Picot és un ocell entremaliat encarregat de protegir i de tenir cura de tota mena d'arbres. Acostuma a tenir a la cua una pràctica regadora, sempre plena d'aigua, i diverses eines de jardiner com ara: rasclat, tisores i podadora.

La Cagadubtes és una mena de granota que porta una llarga antena connectada a Internet per orientar-se. Té unes potes ben llargues per saltar i arribar més ràpid a tot arreu; i així poder descobrir més món.

Com introduir la història

El conte de Terrastranya^(*) és el recurs que farem servir per presentar la història i tots els personatges. De la mà de l'Osvald i els animalons anirem realitzant activitats que ens permetran adquirir els aprenentatges per incentivar l'autonomia i la participació dels més petits.

Elements màgics i de participació

◆ **L'Assemblea de Terrastranya:** crearem la nostra pròpia assemblea de Terrastranya, on: proposarem activitats que ens agradaria fer, gestionarem petits conflictes que hagin sorgit, repartirem tasques, organitzarem el festival de Terrastranya, entre d'altres coses.

◆ **El Pal de Pluja:** és una eina necessària per fer l'assemblea. Ens servirà per demanar el torn de paraula, per escoltar activament els companys i companyes, per posar ordre i calmar-nos.

◆ **El llenguatge osvaldès i l'alfabet mut:** a Terrastranya l'osvaldès és la llengua oficial. Només l'utilitza l'Osvald per als monòlegs. En canvi, quan es vol comunicar amb els animals, l'Osvald fa servir l'alfabet mut. Aquest està fet amb un grapat de gestos amb els dits i el nas.

◆ **Les petjades:** Com que els animalons són una mica vergonyosos ens costarà molt veure'ls. Per això, hauré de buscar les seves petjades com a senyal que han passat per l'esplai i que anem pel bon camí.

◆ **El barrilet dels desitjos:** El barrilet dels desitjos és un dels elements màgics que utilitzarem per participar activament en l'entorn més proper (barri, esplai i ciutat).

Les activitats

Cada fitxa està estructurada en quatre parts:

◆ **Activitats de motivació:** l'Osvald i els animalons de Terrastranya ens plantejaran situacions que ens introduiran en les activitats centrals. En aquest apartat, també, trobareu propostes per treballar dinàmiques de grup, d'autoconeixement i de cohesió grupal.

◆ **Activitats centrals:** són el nus del tema que es treballa a cada proposta. No sempre podran realitzar-se en una sola sessió i caldrà preveure-ho. En algunes activitats incorporarem la dinàmica de l'Assemblea de Terrastranya per decidir certes coses i per organitzar-nos.

◆ **Les petjades:** quan sortim a la recerca d'un animaló, mentre fem alguna cosa

per atreure'l o quan acabem una activitat, ens trobarem que els animalons han deixat les seves petjades. Ens poden servir per obrir o tancar l'activitat i les poden anar recopilant.

◆ **Valoració:** dedicarem temps, d'una banda, a fer el tancament de l'activitat, reflexionant i fixant els aprenentatges; i d'altra banda, a valorar i si ens ho hem passat bé, si el grup ha participat, com s'han resolt els conflictes, activitats que volem fer, entre d'altres. Podem utilitzar el pal de pluja o el llenguatge osvaldès.

El festival de Terrastranya

El festival de Terrastranya serà una de les activitats principals del centre d'interès. Organitzarem el festival de Terrastranya com a cloenda del centre d'interès. Aquest festival ens servirà per aplicar tot allò que hem après sobre l'autogestió, l'organització, la participació i l'autonomia. Farem partícips a la resta d'infants de l'esplai i, fins i tot, podria ser l'eix conductor de la trobada de petits de la Federació.

^(*) Us el podeu descarregar directament del web: www.esplai.org/agora, on trobareu els dibuixos de les petjades fetes amb la col·laboració dels joves del Camp de treball de Can Grau, del 17 al 31 de juliol.

Petits
3 a 8 anys

Activitat La recepta de la felicitat

Presentació

Volem recuperar el treball de les emocions i aprofundir-hi una mica més per a la importància que tenen en la nostra vida; ja que les persones continuament pensem, sentim i actuem. Els infants poden tenir multitud de sensacions, emocions, sentiments en diferents situacions, espais i records. Per prendre consciència de les emocions que experimentem, ens ajuda poder donar-los un nom: por, alegria, tristesa, etc.

Objectius educatius

- ◆ Comprendre millor les pròpies emocions.
- ◆ Reflexionar sobre les pròpies vivències personals i el concepte de felicitat.
- ◆ Potenciar actituds de respecte, tolerància i l'empatia.

Motivació

Acabem de conèixer l'Osvald i ens explica que ha vingut al planeta Terra amb set animalons, amics seus, de Terrastranya. El motiu del seu viatge és conèixer món, aprendre i compartir experiències amb els éssers humans. Ens relata com és la seva illa i treu de la seva bossa de mà els dibuixos dels set amics seus, que resulten ser uns animalons ben curiosos. Ens presenta el primer: la Gronxadriila, que és una mena de cocodrill a qui li encanta

que els infants juguin a gronxar-se damunt dels seus lloms. És una ploramiques i li costa poc enfadar-se per qualsevol fotesa.

Activitats

El bagul de les emocions

Són un conjunt d'activitats d'educació emocional per treballar amb els nens i nenes el reconeixement d'expressions i sentiments, la comunicació, l'empatia i el respecte. Es tracta d'un seguit de propostes de curta durada, que podreu anar treballant al llarg del curs; perquè els infants aprenguin a conèixer-se millor a si mateixos i als seus companys i companyes, tot creant vincles i acceptant les diferències.

La recepta de la felicitat

Proposarem als infants cuinar tots i totes plegades la recepta de la felicitat, a partir dels moments feliços del grup. Si és possible, farem servir una gran olla amb un munt de ingredients simbòlics per reconèixer allò que ens fa sentir bé i feliços. Convidarem a les famílies a tastar la nostra recepta!

A través de les activitats anirem coneixent els animalons de Terrastranya i els seguirem la pista de les seves peïjades. A cada activitat, trobarem la peïjada de l'animaló que ens ha guiat.

Presentació

El grup és un espai privilegiat per estimular la participació; per això, és un dels eixos bàsics de la nostra acció educativa. El grup és un espai en el que l'infant es socialitza: aprèn a relacionar-se, a compartir i a expressar-se. I també és un espai clau per aprendre el joc democràtic. A participar se n'aprèn participant, per tant, creiem que és clau introduir pràctiques participatives des de ben petits. A través d'aquesta activitat aprendrem el funcionament de les assemblees.

Objectius educatius

- ◆ Conèixer què és una assemblea i utilitzar-la com a espai de participació grupal.
- ◆ Aprendre a escoltar els altres i respectar els torn de paraula.
- ◆ Expressar en petit grup les pròpies idees i opinions.

Motivació

Coneixerem un altre habitant de Terrastranya. Es tracta d'en Miquel Marc Arnau Felipó Benmirat Alfons Terraó a qui tothom coneix com a "Quelus". És un gos extraordinari que acompanya l'Osvald i que sempre va perfectament equipat amb els elements de l'assemblea: el pal de pluja i el barrilet dels desitjos. Amb

en Quelus anirem descobrint tots els elements necessaris per crear la nostra pròpia assemblea, tal i com la fan a Terrastranya, i convertirem aquest espai participatiu en part de la nostra dinàmica com a grup.

Activitats

Per tal d'introduir què és una assemblea i motivar als infants envers aquest espai, creiem important fer un seguit d'activitats prèvies a la constitució de l'assemblea del grup. A través d'un joc de pistes coneixerem com és l'assemblea de Terrastranya, per a què serveix i el seu funcionament. Posteriorment, construirem els nostres elements màgics: el pal de pluja i el barrilet dels desitjos. A més a més, coneixerem el llenguatge oficial de Terrastranya: l'osvaldès i l'alfabet mut.

A través de les activitats anirem coneixent els animalons de Terrastranya i els seguirem la pista de les seves peïjades. A cada activitat, trobarem la peïjada de l'animaló que ens ha guiat.

Petits
3 a 8 anys

Activitat Assemblea de Terrastranya

Petits
3 a 8 anys

Activitat 3,2,1... Fem la motxilla!

Presentació

Entenem autonomia com un conjunt de capacitats pràctiques que permeten al nen o a la nena espavillarse, preparar-se per a la vida, trobar recursos per fer front a les situacions del dia a dia.

El paper de les famílies i dels educadors i educadores passa per proposar objectius i fites que permetin al nen o la nena descobrir les seves capacitats i possibilitats. L'infant ha de fer el que és capaç de fer en el moment adequat. Estimular l'esforç en les petites coses pot ajudar les nenes i nens a comprendre el valor de les coses i de l'esforç.

Objectius educatius

- ◆ Treballar l'autonomia dels infants.
- ◆ Afavorir la capacitat organitzativa dels infants.
- ◆ Prendre consciència d'allò que és realment necessari i que no.

Motivació

Ens trobem plomes de colors per tot l'esplai. Són de la Tapuka, un animaló de Terrastranya que té forma de motxilla. Té una boca molt gran, com si fos una gran butxaca que tot s'ho empassa, i unes escombretes que serveixen com a nanses. A la Tapuka li agrada que tothom la cuidi i endreci les seves joguines i roba dins de la seva boca. Pobre de qui a Terrastranya

s'oblidi de ser endreçat! La Tapuka desplega les seves ales escombrires i li fa pessigolles sense parar.

Activitats

Aprofitarem la visita de la Tapuka per aprendre com hem de fer la motxilla per anar de colònies. Aquesta activitat serà molt dinàmica. Ja sabem que a la Tapuka li agrada que les coses estiguin ben endreçades; però, també, sabem que li agrada que les persones que habiten Terrastranya aprenguin amb un somriure a la boca! Aleshores, quina millor manera d'aprendre i, a la vegada, passar-nos-ho bé que fent una gran gimcana?

La gimcana constarà de dues parts. Una primera on hauré d'aconseguir diversos elements que podríem ficar a la motxilla, tot fent una sèrie de proves. I una segona part, en què hauré de valorar i reflexionar sobre allò que necessitem i on farem una cursa de relleus per aprendre a omplir la motxilla. Quan finalitzem la gimcana, hem de fer un treball de reflexió amb el grup d'infants sobre com fer una motxilla i la importància de què ells i elles hi participin.

A través de les activitats anirem coneixent els animalons de Terrastranya i els seguirem la pista de les seves peïjades. A cada activitat, trobarem la peïjada de l'animaló que ens ha guiat.

Presentació

L'entorn immediat és l'espai on els nens i nenes poden establir vincles afectius i de pertinença. És, per tant, una xarxa de suport personal i un factor de qualitat de vida; així com un espai de compromís i de participació activa, un petit laboratori de democràcia.

Us proposem un recull d'activitats per conèixer allò que tenim al nostre entorn més proper, sentir-nos part d'aquest i poder fer petites accions de participació i millora.

Objectius educatius

- ◆ Descobrir el nostre entorn més proper i gaudir d'aquest.
- ◆ Establir vincles de relació amb el veïnat, entitats, comerços, etc.
- ◆ Realitzar accions de participació i compromís social al nostre barri.

Motivació

Ens presenta un nou amic, el pop explorador, també, conegut com Adobahotot. Ens ajudarà a observar i a explorar el nostre barri o població, i serà l'encarregat de crear nous recursos per gaudir amb els seus amics i amigues a Terrastranya.

Activitats

L'Adobahotot ens proposa una sèrie d'activitats per la descoberta positiva i engrescadora del barri o població. A més a més, farem una acció de compromís social als parcs. L'activitat es basa en la descoberta de sis àmbits o contextos del barri:

- ◆ **Botigues i comerços:** joc de pistes pels comerços i botigues del barri.
- ◆ **Parcs:** gimcana fotogràfica per recollir allò que ens agrada i no ens agrada dels nostres parcs i crear el nostre parc ideal. També, farem un escrit dirigit a l'Ajuntament on recollim el que volem millorar dels nostres parcs i utilitzarem altres vies de comunicació perquè es senti la nostra veu.
- ◆ **Ajuntament:** petita gimcana per descobrir que és l'Ajuntament, qui hi treballa, quina feina realitzen, quins departaments hi ha, etc.
- ◆ **Entitats:** coneixem les entitats del barri o població per dur a terme algun projecte d'aprenentatge - servei.

Petits
3 a 8 anys

Activitat Explorem el nostre barri

- ◆ **Biblioteca:** anem a la biblioteca del barri per fer-nos el carnet i llegir contes. Preparem una sessió de conta contes per treballar les emocions i introduir els infants a la realitat social i lingüística de la seva comunitat.
- ◆ **Oficis:** joc de descoberta per tal d'acostar els infants a les diferents persones que viuen i treballen al mateix barri i poble; així com els oficis de les seves famílies.

A través de les activitats anirem coneixent els animalons de Terrastranya i els seguirem la pista de les seves peïjades. A cada activitat, trobarem la peïjada de l'animaló que ens ha guiat.

Petits
3 a 8 anys

Activitat Terrastranya i els Drets dels Infants

Presentació

A través d'aquesta activitat ens plantejarem aprendre a gaudir i aprofitar la riquesa de la diferència. Partirem de la relació dels mateixos infants del grup i els recursos lúdics, que ens mostraran la diversitat de maneres de viure dels infants d'arreu del món.

Podríem aprofitar la commemoració del Dia Universal dels Drets de l'Infant, el 20 de novembre, per treballar aquesta activitat.

Objectius educatius

- ◆ Conèixer l'existència dels seus Drets i poder expressar la seva opinió.
- ◆ Comprendre els costums, activitats o formes de vida diferents a la seva.
- ◆ Treballar la interrelació entre els infants.

Motivació

Sabent que tenim inquietud per conèixer el món, l'Osvald ens presentarà una nova amiga de Terrastranya: la Cagadubtes. Aquest animaló, semblant a una granota, ens enviarà una carta demanant que l'ajudem a conèixer les vivències dels infants d'arreu del món. A canvi, ella ens donarà l'oportunitat de conèixer més animalons de Terrastranya.

Activitats

La Cagadubtes ens anirà deixant cartes o correus electrònics, que ens presentaran nous habitants del seu món per mitjà de preguntes, jocs i explicacions del que fan. A través d'aquests animalons coneixem els Drets de l'Infant, la seva situació a Terrastranya i reflexionarem sobre la situació de la infància arreu del món.

Cada carta ens donarà a conèixer un dret i un animaló de Terrastranya. El grup d'infants, juntament amb l'equip educatiu, haurem d'esbrinar de quin dret ens està parlant. A més, el relacionarem amb el nostre dia a dia de l'esplai i amb la situació dels infants a diferents llocs del món, i reflexionarem sobre com podem millorar-la.

Al final, construirem dos llibres que recullin la situació dels Drets de l'Infant a cada lloc, aquí i a Terrastranya, i propostes de millora que hàgim pensat al llarg de l'activitat. Els podem deixar a l'entrada de l'Esplai per a què tothom els pugui llegir i conèixer els Drets de l'Infant.

A través de les activitats anirem coneixent els animalons de Terrastranya i els seguirem la pista de les seves peïjades. A cada activitat, trobarem la peïjada de l'animaló que ens ha guiat.

Presentació

Després d'haver estat treballant durant tot el curs activitats relacionades amb l'autonomia personal, la participació i l'autogestió, és el moment de què el grup de petits mostri tot allò que ha après i participi en la creació de la seva mostra d'activitats.

Organitzarem el festival de Terrastranya on farem participis a la resta d'infants de l'esplai i a les famílies.

Objectius educatius

- ◆ Iniciar-se en l'autogestió d'un petit projecte.
- ◆ Assumir certes tasques i responsabilitats relacionades amb el projecte.
- ◆ Treballar la relació i la participació amb altres grups de l'esplai.

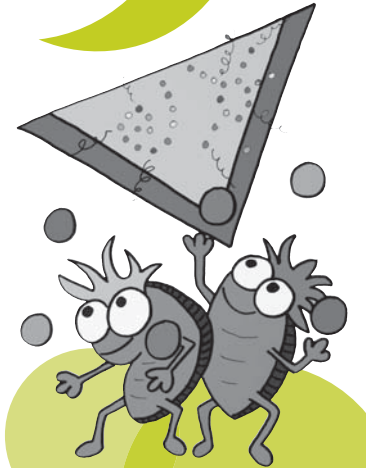
Motivació

Les pucetes coloraines són les encarregades de posar color i creativitat al Festival de Terrastranya; una festa que es realitza a l'illa amb un munt d'activitats per passar-s'ho d'allò més bé.

Després de tot un curs treballant accions participatives al nostre propi grup, les pucetes i l'Osvald ens proposen fer un petit projecte per mostrar les nostres transformacions i les eines de participació utilitzades, a la resta de companys i companyes de l'esplai i a les famílies.

Petits
3 a 8 anys

Activitat Festival de Terrastranya

Activitats

El Festival de Terrastranya serà la cloenda de tota la feina feta durant el curs. Ens encarregarem de gestionar i organitzar la mostra d'activitats del grup de petits, per fer participis a les famílies i a la resta de grups de l'esplai de tot allò que hem fet.

Per preparar una bona mostra és indispensable organitzar-se molt bé, prendre una sèrie de decisions i distribuir les tasques. I què millor que l'assemblea per portar tot això a terme! Farem una assemblea on aniran dos nens o nenes representants de cada grup d'edat, per acabar de definir el festival i tota la feina que s'ha de portar a terme (quines activitats volem mostrar, quan inaugurarem, com distribuïrem la feina, com impliquem a la resta de grups de l'esplai, quines actuacions farem, etc.).

Un cop tenim tot això preparat, ens hem de posar mans a la feina i engrescar als infants i a les famílies a participar i a gaudir del Festival de Terrastranya!

A través de les activitats anirem coneixent els animalons de Terrastranya i els seguirem la pista de les seves peïjades. A cada activitat, trobarem la peïjada de l'animaló que ens ha guiat.

Petits
3 a 8 anys

Activitat Excursió als Bosc del Corredor

Presentació

El bosc i els arbres són elements del paisatge propers als infants petits. Els infants petits poden exercir la seva solidaritat envers la natura no embrutant els boscos, no fent malbé els arbres, les plantes i els animals, i cuidant-los.

D'altra banda, una excursió ens dona l'oportunitat de despertar la curiositat per la descoberta de la natura, aprofundir en la reflexió sobre les negligències vers l'entorn natural i plantejar possibles accions que els infants poden fer per protegir i millorar l'entorn natural.

Objectius educatius

- ◆ Descobrir la importància dels arbres de la nostra cultura.
- ◆ Conèixer les característiques de les alzines i la separació natural de dues comarques: el Vallès i el Maresme.
- ◆ Reforçar les actituds positives vers l'entorn natural.
- ◆ Reconèixer i apreciar a través dels sentits la diversitat d'objectes de l'entorn natural que ens envolta.

Motivació

Tenim una nota de l'Osvald on ens diu que ha estat voltant per l'esplai en Picot. És un ocell entremaliat encarregat de protegir i de tenir cura de tota mena d'arbres. Acostuma a tenir a la cua una

pràctica regadora, sempre plena d'aigua, i diverses eines de jardiner com ara rasclet, tisores i podadora.

En Picot s'ha assabentat que anem d'excursió; per això, ens proposa que observem els boscos de prop i fem un recull de fotos de tot el que veiem (arbres, vegetació, animals, brutícia...). A més, coneixerem l'alzina de Can Ferrerons, un indret molt especial on prendre decisions i relaxar-se sota la seva ombra.

Activitats

Plantegem una descoberta de la natura als Bosc del Corredor. És un itinerari molt especial per conèixer diversos tipus de bosc, com: l'emblemàtic bosc mediterrani, que tots els nens acaben reconeixent: alzines, roures, pins pinoners; o els arbres del bosc de Ribera: verns i plàtans. Com a cloenda arribarem a l'Alzina de Can Ferrerons, que és un arbre monumental que presidia la vida social. A la seva ombra s'hi celebraven reunions on es prenen decisions importants; així que podrem fer-hi una assemblea per prendre decisions molt importants, com feien en l'antiguitat!

A través de les activitats anirem coneixent els animals de Terrastranya i els seguirem la pista de les seves petjades. A cada activitat, trobarem la petjada de l'animal que ens ha guiat.

Objectius educatius

Autonomia personal

1. Millorar l'autoconeixement i l'acceptació de la identitat personal.
2. Ser capaç de manifestar amb assertivitat les emocions i els sentiments en les relacions interpersonals, de grup i familiars.
3. Sentir confiança a l'hora d'expressar les opinions pròpies i començar a utilitzar competències de reflexió i argumentació.
4. Assumir responsabilitats individuals en l'àmbit personal i familiar, així com responsabilitats en els afers col·lectius, posant en pràctica la capacitat de compromís i exercint el rol de representant dins de l'entitat.

Autogestió de grup

5. Sentir-se part del grup, i reconèixer les normes que regulen l'organització i la convivència interna amb flexibilitat i obertura.
6. Valorar de manera positiva les diferents opinions i aportacions, i prendre decisions de manera dialogada i consensuada.

7. Ser conscients que la cooperació de tothom i l'organització de la feina són fonamentals perquè el grup funcioni i puguem dur a terme les activitats i els petits projectes que ens proposem.

8. Millorar el domini de les estratègies organitzatives que faciliten la participació, l'autonomia i l'assumpció de responsabilitats: espais d'assemblea, equips i comissions, normes de convivència.

9. Conèixer els nous canals participatius que ofereixen les xarxes socials d'Internet. Introduir-se en plataformes participatives basades en la web 2.0 (bloc, xarxa social...)

Compromís social

10. Observar l'entorn proper amb una mirada crítica, amb la intenció de reconèixer-hi els punts forts i els punts febles, i plantejar propostes de millora.

11. Millorar el coneixement dels mecanismes de funcionament de les societats democràtiques i el paper de les administracions i la societat civil per preservar-les.

12. Implicar-se i comprometre's en una acció de millora dels mecanismes de participació i democràcia del grup i/o esplai.

12

Mitjans
8 a 12 anys

- ◆ **Objectius educatius**
- ◆ **El centre d'interès de La civilització de la tassa**

◆ **Activitats:**

- ◆ Som artistes
- ◆ Posa't en acció
- ◆ Un tastet saludable
- ◆ Voltant pel barri
- ◆ El consum i el temps
- ◆ Intercanvi de sabers
- ◆ Anem d'excursió a Sant Marí de Sarroca

Mitjans
3 a 8 anys

El centre d'interès: La civilització de la tassa

Presentació

El centre d'interès que presentem per als infants de 8 a 12 anys parteix de la curiositat i la vitalitat dels nois i noies d'aquesta edat i de les ganes que senten per implicar-se en una aventura.

Es tracta d'una proposta lúdica inspirada en la història d'una civilització que apareix dins una tassa, de la qual els nois i noies en són els responsables i, per tant, hauran de vetllar per fer que aquesta societat sobrevisqui. Amb la idea de vetllar pel benestar d'aquesta civilització els nois i noies podran prendre consciència de la seva pròpia realitat i del sistema democràtic en el qual es construeix la nostra societat.

Mètode educatiu

Amb els nois i noies d'aquesta edat acostumem a treballar amb la metodologia del centre d'interès i, també, amb el mètode de projectes, en funció de la seva maduresa, capacitats i motivació. Ambdues metodologies no són excloents entre si, sinó que es poden complementar, aportant, a més a més, la dimensió de servei a la comunitat de les pràctiques d'aprenentatge-servei.

La publicació del Diari Irriparra és el projecte que proposem als nois i noies d'aquesta edat i, alhora, és un centre d'interès, amb personatges, a través del qual es vertebraven les diverses activitats.

Hem triat aquesta proposta per diverses raons:

- ◆ Aquest centre d'interès ens ofereix la possibilitat de jugar amb elements fantàstics i imaginaris, però relacionant-los amb la realitat i la quotidianitat, factor important en aquesta franja d'edat.
- ◆ Ofereix la possibilitat de treballar diferents estratègies participatives i fer que els mitjans reflexionin sobre les seves capacitats per actuar i expressar el que senten i pensen.

◆ Contribueix a reforçar el valor de la participació, en tant que el treball cooperatiu i l'aportació individual són necessàries per aconseguir que els habitants de la tassa sobrevisquin.

◆ Obre l'oportunitat de plantejar una reflexió sobre l'ús responsable de les TIC i conèixer les possibilitats que ofereix la xarxa com a espai participatiu.

◆ És un instrument per a què els mitjans s'impliquin directament en la vida participativa del seu entorn més proper, com és el barri o la ciutat.

Motivació i ambientació

L'aventura de la civilització de la tassa comença amb la realització d'un taller, on el grup de mitjans duu a terme un experiment. L'activitat acaba i aparentment tot ha succeït amb normalitat, fins que uns dies després els nois i noies descobreixen que per una reacció química, dins d'una tassa que havien fet servir en l'experiment, s'ha creat una civilització d'éssers microscòpics que evolucionen a un ritme frenètic.

En aquests moments d'incertesa, apareix un **personatge misteriós**: l'agent secret especialista en microorganismes que ens posa al dia de la situació. Ens explica una mica què ha passat i sobretot ens avisa de les conseqüències de no fer-se càrrec de la vida que s'ha creat.

Els nois i noies, com a responsables de la creació d'aquesta nova societat, hauran de crear diferents estructures on els éssers puguin viure i ajudar-los a organitzar-se per a què la seva realitat no sigui un caos. Així doncs, el grup de mitjans haurà de vetllar per a què els seus habitants puguin viure de la millor manera possible.

L'agent secret ens diu que no ens pot ajudar gaire de manera presencial, però ens facilita un material: una espècie de **guia d'instruccions (en format blog)** que ens ajudarà i ens servirà d'orientació per poder ajudar a la nostra civilització. Amb aquest material el grup de mitjans podrà anar descobrint quins són els elements importants que ha de tenir una societat per a sobreviure i conviure-hi plegats. A més, hauran de prendre les decisions que creguin més importants i necessàries per a què la vida que han creat no desaparegui.

Cal tenir present que el personatge de l'agent secret és un element que el podem fer aparèixer o no en funció de les necessitats del grup.

Com introduir la història: l'experiment

Tota la història del centre d'interès comença quan el grup de mitjans descobreixen que s'ha generat vida després

d'un experiment realitzat durant una activitat. Aquest experiment ens serveix d'excusa per presentar el centre d'interès i, per tant, com a motivació per al grup d'infants.

A continuació, us mostrem un exemple d'experiment que us pot ajudar a plantejar la presentació del centre d'interès. Necessitem un pot de iogurt de vidre amb tapadora de plàstic, bicarbonat, sidral, (si es vol, també sabó de rentar plats) i aigua.

Posem el sidral, el bicarbonat i una gota de sabó en el pot de iogurt, afegim l'aigua, tapem, remenem i ens apartem. Sortirà escuma pel forat que hem deixat, i pot arribar força amunt.

Procediment:

- ◆ Posem dins el got de iogurt el contingut del sidral i aproximadament 1/4 part de bicarbonat.
- ◆ Si volem hi afegim una gota de sabó líquid.
- ◆ Mirem el que ocupa la barreja i mesurem en un altre vas la meitat de volum d'aigua.
- ◆ Aboquem de cop l'aigua dins el vas que conté el bicarbonat i el sidral, remenem un instant i tapem ràpidament.
- ◆ Feu proves per descobrir la fórmula que arriba més amunt.

Elements de participació El blog

Aquest recurs és la **guia d'instruccions** que ens facilita el personatge que apareix després de l'experiment i serà l'element que ens ajudarà a vincular totes les activitats que desenvolupin els infants. Hem de destacar que la utilització d'aquest material ja és una dinàmica participativa en si mateixa.

En el blog trobarem set departaments relacionats amb temes que afecten directament a les vides de les persones i on es plategen les diferents activitats. Els grups de mitjans podran anar triant l'ordre en el que volen desenvolupar les propostes d'activitat depenent dels interessos i sobretot de les seves prioritats i nivell d'importància.

Aquests set departaments fan referència a departaments reals que podem trobar en les administracions i ajuntaments de qualsevol població. Per a què aquests departaments siguin més atractius els hi hem canviat els noms:

◆ **Departament d'ArtNostra:** fa referència al departament de cultura i on es tenen en compte els elements culturals i artístics de les poblacions, fent referència a la simbologia, cançons, actes o tradicions culturals.

◆ **Departament TotsaUna:** referent al departament d'acció social on es contempen els moviments, associacions, entitats i organitzacions de l'àmbit social.

◆ **Departament FemSalut:** es fa un recull aquells temes que tenen a veure amb la salut, tenint en compte totes els seus vessants.

◆ **Departament CarrersNets:** es posen de manifest aquells elements que tenen a veure amb l'urbanisme i la organització física de les ciutats.

◆ **Departament EstimoLaTerra:** on es té en compte tots aquells elements que fan referència al medi ambient i a un estil de vida sostenible amb la natura.

◆ **Departament ConsumAmbCap:** fa referència a les pautes de consum que realitzem i, també, a la utilització que fem del temps.

◆ **Departament TotEduca:** aquest darrer departament contempla els aspectes que tenen a veure amb els diferents àmbits de l'educació.

Plafó de notícies

Un element que fa de mitjà de comunicació directe entre la vida de la tassa, el blog i la realitat. És un plafó de notícies refe-

rents a situacions que es donen dins la tassa, que els monitors/es podem penjar a la sala dels mitjans, amb la freqüència que es trobi necessària. En el web es troben diferents exemples de notícies i esdeveniments de cada departament.

La maqueta

Un altre element que us plategem per vincular el centre d'interès amb les activitats és l'elaboració d'una maqueta de la tassa. Aquesta ens ajudarà a fer una transferència directa del que li passa a la civilització amb la realitat del grup de mitjans. La maqueta és un element que serà present durant la realització de totes les activitats i que, per tant, serveix com a punt d'unió, però, també, com a objectiu final.

El disseny que es faci per plasmar aquesta maqueta anirà en funció de la realitat específica de cada grup; pot ser una maqueta amb volum, un mural amb dibuixos o una maqueta virtual.

Les activitats

Les activitats són propostes obertes en les que treballarem elements i dinàmiques participatives d'una manera transversal i lúdica. Presenten la següent estructura:

Activitat de motivació: l'utilització del blog com a fil conductor, el plafó de notícies i la maqueta són els elements prin-

cipals. A més de dinàmiques i jocs per introduir-nos en les activitats centrals.

Activitat central: és el nus del tema que es treballa a cada proposta. No sempre podran realitzar-se en una sola sessió i caldrà preveure-ho. Us proposem que, en la mesura del possible, després de la realització de l'activitat hi hagi un retorn al blog i, per tant, durant el desenvolupament de les activitats generem elements que permetin visualitzar el que s'ha anat fent; per exemple a través de fotografies, escrits, vídeos, entre d'altres.

Tancament i valoració: dedicarem temps, d'una banda, a fer el tancament de l'activitat, reflexionant i fixant els aprenentatges. I d'altra banda, a valorar si ens ho hem passat bé, si el grup ha estat participatiu, com s'han resolt els conflictes, etc.

Pràctiques i mecanismes de participació: a totes les propostes s'inclouen diferents dinàmiques i estratègies participatives que utilitzarem de manera transversal a tota l'activitat. En cada activitat destacarem alguna dinàmica, tot i que cal dir que són eines que es poden fer servir per a altres moments i situacions, i que s'han de considerar com un recurs per treballar elements de la participació amb els nois i les noies.

Presentació

Us proposem una activitat per a què els infants mitjans facin una petita anàlisi sobre les expressions artístiques i culturals de la població on viuen. Amb la intenció de crear un document visual que permeti fer difusió d'aquesta cultura i, sobretot, per reflexionar sobre la importància de transmetre i conèixer els elements culturals d'un poble.

Objectius educatius

- ◆ Reconèixer les característiques principals de les expressions culturals i artístiques de la ciutat i saber representar-les.
- ◆ Desenvolupar la creativitat i imaginació.
- ◆ Ser capaços de compartir l'experiència de creació artística amb els seus companys i companyes.
- ◆ Treballar la seva psicomotricitat fina.
- ◆ Conèixer noves tècniques d'expressió artística que ens ofereixen les noves tecnologies.

Motivació

Podem utilitzar el plafó de notícies, pel **departament Carrers Nets**, amb els següents esdeveniments:

- ◆ Per tota la ciutat, s'ha començat a expandir una cançó que agrada molt a tothom, ja que parla de com és la ciutat i els habitants de la civilització.
- ◆ Alguns/es ciutadans/es han realitzat un sopar i uns balls per celebrar-ho.

A més de la utilització de les notícies del plafó, es poden mostrar diferents exemples d'Stop Motion, que és la metodologia que utilitzarem per a la realització de l'activitat. Podeu trobar exemples a: Stop motion amb persones: http://www.youtube.com/watch?v=2_HXUhShmY Stop motion amb dibuixos: <http://www.youtube.com/watch?v=u46eaeAfeqw> Stop motion amb lego: <http://www.youtube.com/watch?v=KhhR-vHXO28>

Activitats

L'Stop Motion, o foto a foto, és una tècnica d'animació que consisteix en aparentar el moviment d'objectes a través d'una sèrie d'imatges consecutives. Us plategem realitzar un petit projecte d'animació on els infants puguin aprendre tècniques d'escenografia i fotografia, a més de conèixer i aprendre a utilitzar alguns programes d'animació i vídeo a través de les TIC.

Plantegem diferents passos a seguir que us ajudaran a organitzar i temporalitzar el desenvolupament de l'activitat:

- ◆ **Guió:** tot el grup crearà la història i el fil conductor de l'Stop Motion.
- ◆ **Guió gràfic:** amb el guió gràfic s'ha de dividir el guió en tantes escenes com es vulgui dibuixar cada escena en una vinjeta com si fos un còmic.

◆ **Personatges i decorats:** per donar vida a la història cal fer els decorats i crear els personatges.

◆ **Rodatge:** seguint el guió gràfic es crearan les escenes. S'han d'anar movent a poc a poc els personatges i fer una fotografia de cada petit moviment; així els farem avançar i moure's per l'escenari.

◆ **Muntatge:** per crear la pel·lícula s'ha de fer servir algun programa per convertir una sèrie de fotografies en un vídeo, com l'ímovie o el movie marker. És important posar les fotografies que durin només mig segon per a què faci l'afecta que els personatges és mouen sols.

Us recomanem utilitzar les votacions o el consens com a estratègies per decidir aspectes del projecte.

Mitjans
8 a 12 anys

Activitat

Posa't en acció

Presentació

Des de les entitats treballem per educar en una actitud solidària. Amb el grup de nois i noies d'aquesta edat una de les millors maneres per treballar la solidaritat és el projecte de grup, ja que ens permet implicar-nos de manera individual i col·lectiva en un projecte de millora i de canvi social. Us proposem que els infants coneguin les associacions que hi ha al barri, intentant realitzar un projecte conjunt.

Objectius educatius

- ◆ Assumir tasques per desenvolupar un projecte.
- ◆ Conèixer el funcionament d'alguna associació del seu entorn.
- ◆ Establir compromisos cap a ells i elles mateixes, el grup i altres col·lectius.
- ◆ Viure la participació com una tasca col·lectiva en què cadascú ha d'aportar el seu esforç.

Motivació

En el cas del **departament TotsaUna**, per motivar els infants i, sobretot, si voleu acotar l'anàlisi i el coneixement de les associacions, us suggerim que iniciu l'activitat presentant diferents tríptics, fulletons o cartells de diferents associacions i entitats del barri; amb la idea de posar exemples als mitjans de les coses que es fan a la seva població i veure qui les dinamitza.

A més, al plafó de notícies poden aparèixer diferents esdeveniments, com per exemple:

- ◆ La ciutadania està preocupada perquè els carrers del seu entorn estan molt descuidats. Volen solucionar-ho, però no saben com organitzar-se.
- ◆ Els joves troben que no hi ha espais per a ells i elles, però no s'imaginen què necessiten.

Activitats

Us proposem realitzar una acció conjunta amb alguna associació o entitat del barri. Es tracta de què el grup de mitjans pugui conèixer diferents associacions i entitats de la població, per escollir-ne una i poder realitzar una acció de sensibilització conjunta.

Com que es tracta d'un projecte us suggerim seguir diferents passos:

1. Dedicar un temps a què el grup de mitjans conegui les diferents entitats que hi ha a la seva població.
2. Un cop coneguem les diferents associacions cal triar la que ens agrada més per dur a terme el projecte o acció.
3. Fer una reunió amb l'associació i exposar la proposta.
4. Conèixer l'associació en profunditat, fer una visita i poder esbrinar: quin és el seu objectiu? Quan es va fundar? Quines accions fan?
5. Escollir l'objectiu de l'acció i organitzar com la farem.
6. Posada en marxa i realització de l'acció.
7. És molt important contemplar un espai per fer la valoració de tot el procés.

Per dur a terme aquest projecte us suggerim que el grup treballi per comissions, ja que ens ajudarà a l'organització del grup.

Presentació

Treballem per promoure un estil de vida saludable, entenen la salut com la cura del nostre cos a través de l'alimentació i la higiene; però, també, tenint present la importància de la nostra salut emocional. Us proposem un conjunt de dinàmiques i jocs que permetran treballar els diferents aspectes de la salut.

Objectius educatius

- ◆ Conèixer els diferents vessants de la salut.
- ◆ Establir una relació de respecte i afecte entre els diferents membres del grup.
- ◆ Identificar unes regles bàsiques per afrontar els petits accidents o situacions en què poden prendre mal.
- ◆ Reflexionar sobre els comportaments i actuacions que poden ser nocius per la pròpia salut.
- ◆ Aprendre hàbits i comportaments d'una vida saludable.

Motivació

Suggerim diferents notícies, pel **departament FemSalut**, que poden aparèixer al plafó per motivar als infants:

- ◆ Hi ha hagut un accident a una de les carreteres més importants.
- ◆ La ciutadania de la tassa, cada cop, està més trista. La gent es troba molt sola, ja que els costa molt relacionar-se entre ells.

Activitats

◆ **Salut emocional:** cada infant portarà una fotografia seva. Quan les tinguem totes les escamparem cap a per vall. Cada membre del grup haurà d'agafar-ne una, intentant que no sigui la seva. Deixarem un temps per a què cada infant pugui descriure a la persona de la foto, no només comentant els trets físics, sinó també aspectes de la personalitat. Després es farà una posada en comú, on cada infant anirà llegint allò que ha escrit i la resta haurà d'endevinar de qui es tracta.

◆ **Alimentació:** us suggerim fer un taller de cuina. Un taller per fer una reflexió centrada en els aliments i tipus de productes que els nois i noies consumeixen en els seus berenars.

◆ **Vestuari i higiene personal:** joc dels disbarats. Diferents situacions on el grup haurà de cercar els errors que hi ha i reflexionar quina seria la manera adequada. Exemples:

1. Com cada any es prepara una sortida a la neu i la Maria es prepara la roba: ulleres de sol, una gorra amb visera, pantalons de xandall, bambes i un anorac.
2. En Pere es prepara per a l'excursió al Taga al juliol. Anirà amb pantalons curts i màniga llarga, mocador al coll i sandàlies sense mitjons, ja que farà molta calor.

Mitjans
8 a 12 anys

Activitat

Un tastet saludable

◆ **Petites cures:** aquest joc és realitzat a l'estil del joc de l'oca on hi haurà preguntes o proves. Exemples de proves o preguntes:

1. Posar-se gel quan ens fem un cop.
 2. Rentar una ferida amb aigua i sabó, i utilitzant gases.
 3. Què hem de fer si hem caigut i ens fem un cop al cap?
 4. Quins materials hem de portar en una farmaciola?
- ◆ **Esport:** amb aquesta activitat us proposem que dediqueu una estona a presentar alguns exercicis d'escalfament i estirament que poden fer cada matí abans de començar el dia.

Mitjans
8 a 12 anys

Activitat

Voltant pel barri

Presentació

Des dels espais creiem que els grups de mitjans han de començar a poder decidir allò que els agradaria tenir al seu barri. Plategem una gimcana per a què el grup pugui conèixer i fer una anàlisi sobre la realitat del seu entorn, centrant-se en el comerç, l'habitatge o les comunicacions.

Objectius educatius

- ◆ Conèixer millor el barri i/o poble amb la intenció d'analitzar allò que hi ha i allò que manca.
- ◆ Prendre decisions de forma autònoma i responsable respecte com volen que sigui el propi entorn.
- ◆ Tenir una visió crítica, opinar i dir la seva sobre com els agradaria que fos el seu barri.

Motivació

En el cas del **departament TotsaUna**, per motivar els infants, podem utilitzar el plafó de notícies amb els següents esdeveniments:

- ◆ Els habitants de la tassa no tenen on viure, molts passen fred i gana.
- ◆ Els infants d'aquesta societat no tenen on jugar, juguen a pilota al carrer i el veïnat no para de queixar-se.
- ◆ No podem enviar cartes als habitants, perquè no saben ni llegir ni escriure.

Activitats

Gimcana on cada prova pretén que el grup de nois i noies recullin informació de com és el seu entorn.

- ◆ **Comunicacions:** transports i comunicacions de les quals disposa el barri. Proponem recollir aquesta informació a través de la realització d'una petita enquesta sobre les comunicacions del barri.
- ◆ **Comerços:** recollir informació sobre els diferents comerços que hagin trobat pel poble, marcant amb colors diferents la tipologia de comerços (menjar, roba, entre d'altres).
- ◆ **Parcs i zones verdes:** el grup escollirà un parc o una zona verda del municipi amb la idea de valorar si és un bon espai. Podem fer un dibuix de com seria el seu parc o zona verda ideal, que reflecteixi els interessos i prioritats dels infants.
- ◆ **Centres culturals:** l'objectiu d'aquesta prova és conèixer i saber quina és l'oferta cultural que tenim al nostre barri (museus, teatres, biblioteques, cinemes,...). Un element que ens pot ajudar a recollir aquesta informació són els diferents fulletons i publicitat de cada institució. Amb aquesta publicitat podem obrir una reflexió sobre l'oferta cultural.

Una pràctica participativa que ens ajudarà amb aquesta activitat és treballar les normes del grup.

Presentació

A les entitats de lleure volem que els infants desenvolupin valors cívics, culturals i de convivència que contribueixen a la seva educació integral. Amb aquesta activitat us proposem dues línies d'actuació: fer un taller sobre l'ús del temps i, d'altra banda, una activitat sobre les pautes de consum de l'aigua.

Objectius educatius

- ◆ Conèixer l'oferta cultural i d'oci, especialment la d'activitats socioeducatives i d'educació en el lleure.
- ◆ Estar motivats per explorar les possibilitats que la societat ofereix per passar-s'ho bé en el seu temps lliure.
- ◆ Millorar les seves habilitats manuals en l'ús de les eines i instruments necessaris per les activitats plàstiques.
- ◆ Prendre consciència del consum de l'aigua i de les seves implicacions per aprendre a fer-ne una millor gestió.

Motivació

Aquesta activitat del **departament ConsumAmbCap** inclou dos grans blocs d'activitats, així que les premisses que fem servir per motivar al grup de mitjans han de tenir dos enfocaments diferents:

- ◆ Els habitants de la tassa estan molt cansats, tot el dia estan treballant i no saben què fer en el seu temps lliure.

◆ Les matèries primeres comencen a acabar-se. Tothom gasta més del que necessita, ningú pensa en què la tassa és molt petita i que si no tenen cura dels recursos aquests s'acabaran.

◆ Els nens i nenes de la tassa tenen ganes de fer coses, a més d'anar a l'escola; però el municipi no està preparat i necessiten espais on poder divertir-se.

Activitats

Aquesta activitat recull dos propostes diferents i que poden ocupar més d'una sessió.

◆ **Collage del temps:** la idea és que cada membre del grup construeixi una espècie de collage-trencaclosques amb les activitats que desenvolupa durant el seu temps lliure i aquelles que voldria fer. Hi haurà 8 fulls de colors on cada nena o nen representa diferents tipus d'activitats. Es tracta de que cada infant esculli els que representen el seu dia a dia:

- **Blau:** activitats esportives
- **Taronja:** activitats artístiques
- **Verd:** activitats manuals
- **Lila:** excursions
- **Vermell:** música
- **Rosa:** tallers extraescolars
- **Groc:** activitats no dirigides
- **Turquesa:** jocs de taula

Aquest mural ens permetrà observar d'un simple cop d'ull les preferències i

Mitjans
8 a 12 anys

Activitat

El consum i el temps

activitats que realitzen el grup de mitjans. A més, ens permetrà iniciar un debat sobre les diferents pautes de consum del temps.

◆ **Quanta aigua gastes?:** Pretenem que els infants reflexionin sobre quin és el seu consum d'aigua. Es tracta de fer diferents accions que ens serveixin per fer una anàlisi de la quantitat d'aigua que es gasta; com per exemple: un diagnòstic dels usos de l'aigua a l'espai. Oferirem diferents materials: uns, serviran per utilitzar durant l'activitat de l'espai i d'altres, perquè cada membre del grup ho pugui fer de manera individual. La idea és que cada infant prengui consciència de quin és el seu consum personal; però també pugui visualitzar què es gasta a casa seva.

Mitjans
8 a 12 anys

Activitat

L'intercanvi de sabers

Presentació

Els grups de mitjans ja comencen a definir les seves aficions i realitzen activitats molt més definides que en l'etapa de petits. Volem oferir als infants espais de relació i intercanvi on puguin enriquir-se dels coneixements i habilitats de la resta de companys/es, reforçant la cooperació entre iguals. Amb aquest idea, us plantejarem una activitat col·lectiva on els mitjans podran donar i rebre diferents coses.

Objectius educatius

- ◆ Establir una xarxa d'intercanvi de sabers entre les diferents persones membres del grup. Ens podem plantejar augmentar aquesta xarxa a la resta de grups de l'esplai, equip educatiu i famílies i realitzar l'intercanvi amb altres entitats.
- ◆ Reforçar les relacions interpersonals dels nois i noies mitjans, oferint la possibilitat de conèixer més als altres.
- ◆ Ser capaços d'oferir i rebre sabers i habilitats que tinguin un interès i cobreixin alguna necessitat real.
- ◆ Expressar les seves idees i coneixements de manera raonada i coherent, treballant les habilitats comunicatives i d'escolta activa.

Motivació

Pel que fa al **departament TotEduca**, podem utilitzar el plafó amb els següents esdeveniments, per tal de que els infants mitjans es preocupin per l'educació i formació de la civilització.

- ◆ La civilització va avançant i els seus habitants volen transmetre les seves experiències i coneixements als nous habitants, però no saben com fer-ho ni tampoc tenen els espais.
- ◆ Uns quants habitants de la tassa han vist com un altre tocava un instrument

anomenat guitarra i a ells, també, els agrada tocar-la, però no saben com poden aprendre'n.

A més de la utilització de les notícies, podeu parlar de les iniciatives dels mercats d'intercanvi o del banc del temps.

Activitats

L'activitat que plantejarem és un intercanvi entre les diferents persones membres del grup. Amb aquesta activitat pretenem que el grup de mitjans s'interessi per l'alternativa que ofereixen els intercanvis. Per començar aquest petit projecte, primer de tot, elaborarem una llista d'allò que cada membre del grup podria oferir a la resta de companys i companyes.

Un cop tinguem la llista d'habilitats i sabers que ofereix cada persona membre del grup, es tracta que cada infant pugui fer una petita tria de quines coses li agradaria aprendre.

Dedicarem un dia per a què es facin els intercanvis. Us proposem que mitja sessió serveixi per a què un infant ensenyi a l'altre la seva habilitat, i després del berenar s'intercanviïn els papers.

Les assemblees són una pràctica participativa que podeu utilitzar per desenvolupar aquesta activitat.

Presentació

El coneixement del sistema i l'estructura social, que han tractat les activitats anteriors és molt important; però també ho és saber com és la natura i quines característiques té. Els nois i noies amb les excursions poden experimentar, en primera persona, la solidaritat envers la natura i aprendre a respectar els entorns naturals, la fauna i flora d'aquests espais.

Aquesta proposta ens dona l'oportunitat de què els infants mitjans coneguin l'organització i elements d'una anitga ciutat medieval; a més de poder conèixer les feines agrícoles. Tot plegat envoltat d'un entorn rural i de muntanya que permetrà despertar la curiositat cap a la cura i conservació d'aquests entorns.

Objectius educatius

- ◆ Descobrir la importància dels arbres en la nostra cultura.
- ◆ Conèixer les característiques i elements d'una ciutat medieval com: l'església, el mercat i el castell.
- ◆ Reforçar les actituds positives vers l'entorn natural.
- ◆ Reconèixer la diferent vegetació i paisatge que ofereix la zona.

Motivació

L'excursió que presentem està relacionada amb el departament d'EstimoLaTerra en el que es fa referència al medi ambient. En aquest sentit en el plafó de notícies poden aparèixer esdeveniments de l'estil:

- ◆ Comença haver-hi força contaminació dins la tassa, ja que cada cop hi ha menys zones de bosc i arbres.

Activitats

En aquesta activitat, us plantejarem una excursió a Sant Martí de Sarroca, que permet combinar la visita a l'església, al castell i, en general, al conjunt històric del poble, amb l'entorn natural i el paisatge de camps de vinya i horta.

Amb aquesta sortida podrem conèixer com era un conjunt medieval, ja que l'itinerari ens permet descobrir els seus tres elements característics: el castell, l'església, a la part alta de la muntanya, i el poble, a la part baixa, a recer del castell i a l'abast de les feines agrícoles. Sant Martí de Sarroca es troba situat a la comarca de l'Alt Penedès, que es caracteritza pel cultiu de la vinya. La vegetació natural de la zona està formada per alzinars amb marfull, que fan molta ombra, i per pi blanc.

Mitjans
8 a 12 anys

Activitat

Excursió a Sant Martí Sarroca

Així doncs, aquesta excursió ens dona l'oportunitat de tractar diferents temes relacionats amb el medi ambient i el contacte directe amb la natura. A més d'endinsar-nos en l'organització social de l'època medieval a Catalunya; cosa que ens pot ajudar a construir la nostra civilització.

13

Joves 12 a 16 anys

Objectius educatius

Projectes i custòdia del territori

Activitats i projectes

- El viatge a l'eterna primavera
- Fem retornar el llop als boscos de la Vall d'Ora
- L'aufrany de les cingleres
- Tu, tu, tothom
- Dospunteritza't
- Solidaritza't amb el teu barri
- Oci nocturn alternatiu per a joves

Objectius educatius

Autonomia personal

1. Desenvolupar l'autoestima en tots els àmbits de la personalitat, acceptar-se tal com s'és i respectar les altres persones tal com són.
2. Mostrar actituds empàtiques i solidàries en les relacions interpersonals, de grup i familiars.
3. Emprar les estratègies comunicatives i l'argumentació com a mitjà per exposar i intercanviar punts de vista.
4. Assumir responsabilitats individuals en l'àmbit personal i familiar, així com responsabilitat en els afers col·lectius, posant en pràctica la capacitat de compromís i exercint el rol de representant de l'entitat dins del barri.

Autogestió de grup

5. Valorar positivament el grup, amb flexibilitat i obertura. Apreciar tots els membres que el conformen i la importància que hi té cadascú.
6. Manifestar interès pel treball en equip, per la qualitat de les relacions i pel diàleg i el consens com a pautes de comportament bàsiques.

7. Mostrar responsabilitat, capacitat d'organització i autonomia per gestionar un projecte sense la pressió constant de l'equip educatiu.

8. Consolidar el domini de les estratègies organitzatives que faciliten la participació, l'autonomia i l'assumpció de responsabilitats: espais d'assemblea, disseny del projecte, comissions, normes de convivència.

9. Reflexionar i mostrar una conducta responsable en l'ús dels nous canals participatius que ofereixen les xarxes socials d'Internet: plataformes participatives basades amb la web 2.0 (blog, xarxa social...).

Compromís social

10. Valorar les entitats socials i altres moviments com a expressió de participació social i voluntària que contribueixen a millorar la societat i a enfortir la democràcia.

11. Reflexionar sobre els valors que sostenen les societats democràtiques i valorar la participació com un dret i un deure.

12. Viure l'experiència del voluntariat mitjançant el compromís amb la conservació del nostre patrimoni natural, a partir de projectes de custòdia del territori.

Presentació

Mantenim la nostra habitual proposta d'activitats per a joves estructurades en projectes, que pretenen inspirar-los per dur a terme les seves pròpies propostes de treball.

Aquest any, fem èmfasi en el projecte ambiental de Custòdia del Territori. Aquest projecte permet ser desenvolupat al llarg del curs, incorporant activitats a l'esplai i accions a l'entorn natural.

La Custòdia del Territori és un conjunt d'estratègies i instruments que pretenen implicar a les persones propietàries i usuàries del territori en la conservació i el bon ús dels valors i els recursos naturals, culturals i paisatgístics.

La premissa de base és que conservar la natura, el paisatge i el patrimoni cultural no és una responsabilitat que recau, només, en les administracions públiques; sinó que la ciutadania i la societat civil, també, podem i hem de contribuir-hi.

Per aconseguir-ho, les entitats de custòdia cerquen acords i altres mecanismes de col·laboració contínua amb les persones propietàries de terrenys, usuàries del territori, i altres agents públics i privats.

Proposem que aquest projecte serveixi per a què els vostres grups puguin convertir-se en "entitats de custòdia", i puguin viure l'experiència del voluntariat a

Mètode educatiu

Amb els nois i noies adolescents treballarem amb el mètode de projectes. Dissenyar un projecte no és només plantejar què farem, sinó també per què ho farem, com ho farem i com hem viscut l'experiència. Per això, cal seguir unes etapes lògiques i senzilles, on intervindrà l'equip educatiu i el grup en diferents graus d'intensitat.

Quan els projectes adquireixen una dimensió de servei a la comunitat esdevenen experiències d'aprenentatge - servei. En el marc del lleure, l'aprenentatge - servei constitueix una manera d'aprofundir en els valors de la pedagogia dels projectes i de practicar la ciutadania activa i compromesa.

partir del compromís amb la conservació del nostre patrimoni natural. L'hem triat per diverses raons:

- La Custòdia del Territori és un projecte participatiu per definició: sense entitats de custòdia amb voluntariat ambiental, la custòdia no és possible.

- Permet acostar els grups de joves a diversos espais naturals amb problemàtiques diferents; cosa que possibilita elaborar estratègies de grup pròpies amb

Joves
12 a 16 anys

Projecte de Custòdia del Territori

ritmes i propostes exclusives, amb metodologia Aprenentatge-Servei.

- Permet valorar la importància de la biodiversitat, i vincular la responsabilitat de les nostres accions quotidianes en la seva conservació.

- Fomenta la participació, el treball en equip, la reflexió crítica, l'anàlisi i la capacitat per argumentar i exposar les opinions.

- És una oportunitat per conèixer altres grups de joves, altres realitats i altres punts de vista.

Projectes de Custòdia del Territori

El projecte de Custòdia del Territori es pot desenvolupar com a mínim en tres equipaments gestionats per la Fundació: Mas Cabalies, la Rectoria de la Selva

Activitat El viatge de l'eterna primavera

i Sau, que acullen hàbitats vulnerables o propis d'espècies bioindicadores.

Els projectes es realitzen amb el suport dels monitors i monitores de natura de l'Àrea d'Educació Ambiental de la Fundació. Es poden treballar al llarg del curs o de forma intensiva en un cap de setmana, o bé durant les colònies d'estiu. Apostem, també, per la implicació de les famílies en la cloenda dels projectes.

El projecte Custòdia del Territori es coordinarà des de la Federació. Tots els espais i grups de joves interessats a participar, poseu-vos-hi en contacte a través de l'adreça federació@esplai.org.

Activitats i projectes

Les fitxes d'activitats que trobareu a la proposta educativa són propostes de treball al voltant de: la custòdia del territori, l'autogestió d'espais d'oci creatius i saludables i l'ús de les xarxes socials. Són un punt de partida i no esgoten ni molt menys totes les possibilitats de treball.

Les activitats dirigides a l'autogestió dels espais d'oci creatiu i saludable pretenen fomentar la participació dels joves i donar-los eines per a què aprenguin a participar i a fer més participatius els seus espais d'oci i de convivència. A més,

tenen, també, com a finalitat estimular el compromís social i motivar als joves a fer un projecte que contribueixi a la participació i al servei a la comunitat.

A més, les activitats pretenen reforçar els vincles entre els grups de joves dels espais del Movijove, promovent l'intercanvi, la coneixença i la participació en projectes comuns. Les activitats de la proposta educativa proporcionen experiències i aprenentatges per aquells grups de joves que s'engresquin a dur a terme el projecte de Custòdia del Territori, o bé a autogestionar els seus espais d'oci.

Inici de curs, tret de sortida! Sovint costa una mica engegar el curs amb els grups de joves. Per això, cal examinar bé quines estratègies hem de fer servir per mantenir el seu interès i per reforçar els llaços i els vincles amb l'espai. Aquestes tres pràctiques han donat bons resultats:

Posar-nos en contacte amb el grup de joves abans que comencin les activitats de l'espai. El tracte preferencial els fa sentir més grans i importants. La idea és retrobar-nos per parlar de l'estiu, veure les fotos dels campaments i les rutes i parlar del curs.

Fer una excursió de cap de setmana. A alguns espais aquesta activitat és una

pràctica pròpia dels grups de joves. Això crea expectativa i forma part dels rituals de transició. A banda de passar-s'ho bé, es parla dels projectes que voldrien fer.

Una entrevista individualitzada. Un contacte personal, lliure de la pressió del grup i on es pot aprofitar per parlar del viscut el curs anterior, de les coses que voldria fer i les que no, del què farà fora de l'espai, d'aspectes familiars, entre d'altres coses.

La vida quotidiana i l'organització del grup d'adolescents. Per tal que els i les joves s'impliquin, se sentin protagonistes dels seus projectes i s'hi comprometin és necessari pensar en un cert estil de vida quotidiana i d'organització del grup que ho faci possible. És important definir algunes estratègies de funcionament del grup que marcaran un ritme creixent de participació:

- ◆ El nom, la història i les tradicions del grup.
- ◆ Les normes de convivència.
- ◆ El disseny del projecte i l'organització interna. Pot basar-se en l'assemblea i el treball per comissions.
- ◆ Els estris concrets d'estimulació i informació.
- ◆ Els espais de valoració i reflexió.

Presentació

Aquest projecte ens convida a implicar-nos en la recerca de solucions al problema ambiental i social; vinculat a la disminució d'explotacions i de professionals del món de la ramaderia extensiva i, com a conseqüència, a l'abandonament de prats i pastures.

Al'Escola de Natura de Mas Cabàlies coneixerem la realitat social de les comarques pirinenques catalanes i, especialment, l'estructura rural del país i la seva situació actual. A més, revaloritzarem la pagesia i farem un servei directe al veïns d'Ogassa mitjançant la recuperació de prats de pastura en estat de semi-abandonament.

Fomentarem el voluntariat ambiental amb una finalitat social, com és ajudar a un col·lectiu de persones que desenvolupen una activitat tradicional vinculada a la natura.

Objectius educatius

- ◆ Viure l'experiència del voluntariat a partir del compromís amb la conservació del nostre patrimoni natural en projectes de Custòdia del Territori.
- ◆ Donar a conèixer la importància de l'ús sostenible dels prats i pastures en zones de mitja muntanya.

◆ Valorar la importància dels ecosistemes agraris, i vincular la responsabilitat de les nostres accions quotidianes en la seva conservació.

Motivació

El projecte de Custòdia del Territori integra un conjunt d'activitats i sortides, amb un format metodològic d'Aprenentatge-Servei, per a què els joves puguin conèixer i aprendre tot el que es vincula al valor natural i patrimonial dels prats de pastura, la seva biodiversitat i les accions socials i ambientals que afavoreixen la conservació i recuperació d'aquest hàbitat; fonamental per la gestió dels ambients prepirinencs.

Activitats

Fase 1. Exploració d'idees. Ens endinssarem en el món de la pagesia de muntanya, reconstruirem l'origen de les nostres famílies i gaudirem d'un dia de sortida a Mas Cabàlies per conèixer el territori de més a prop.

Fase 2. Introducció de continguts. Descobrirem les característiques de l'hàbitat vulnerable dels prats de pastura i com és la flora i la fauna que en forma part.

Fase 3. Estructuració del coneixement. A través d'una gimcana, iniciarem un viatge a l'eterna primavera amb GPS, que ens donarà a conèixer les característiques de la ramaderia extensiva.

Fase 4. Aplicació. Col·laborarem en la gestió dels prats de pastura de Mas Cabàlies, a través de la recuperació i restauració dels prats de pastura.

Fase 5. Accions amb les famílies. Sortida a Mas Cabàlies amb les famílies de l'Espai, on s'explicarà el projecte dut a terme.

Joves
12 a 16 anys

Activitat

Fem retornar el llop als Boscos de la vall d'Ora

Presentació

Aquest projecte ens convida a implicar-nos en la recerca d'accions ambientals i de sensibilització social en relació a la recuperació del llop als boscos del Solsonès.

L'Escola de Natura de la Rectoria de la Selva, al bell mig dels immensos boscos del Solsonès, és un paratge natural molt adient per l'assentament del Llop; desaparegut de Catalunya ara fa més de 70 anys i que, des del 2004, torna a voltar per comarques de muntanya i boscoses.

Valorarem amb els joves els beneficis ambientals del retorn del llop, la seva compatibilitat amb la gestió forestal dels boscos del Solsonès i la percepció social del retorn d'una espècie llegendària com és el llop.

Objectius educatius

- ◆ Viure l'experiència del voluntariat a partir del compromís amb la conservació del nostre patrimoni natural en projectes de Custòdia del Territori.
- ◆ Reconèixer la importància de la conservació d'espècies i hàbitats vulnerables.
- ◆ Valorar la importància de la biodiversitat i vincular la responsabilitat de les nostres accions quotidianes en la seva conservació.

Motivació

El projecte integra un conjunt d'activitats i sortides, amb un format metodològic d'Aprenentatge-Servei, a través de les quals els joves podran conèixer i aprendre el valor ecològic d'una espècie bioindicadora, com és el llop, i de les accions socials i ambientals que afavoreixen la conservació d'aquesta espècie.

Activitats

Projecte de Custòdia del Territori

El projecte presenta una estructura dividida en 4 fases que facilita un ritme adequat de desenvolupament de les activitats i un aprenentatge més autònom per part dels joves. La 5a fase, opcional, implica a les famílies en el tancament del projecte.

Fase 1. Exploració d'idees. Durem a terme una activitat de reconstrucció històrica de la vall d'Ora.

Fase 2. Introducció de continguts. Farem una descoberta de l'hàbitat que ens permetrà reconèixer el rastre del llop i l'ecosistema on viu.

Fase 3. Estructuració del coneixement. Joc de simulació sobre com viuen els llops als boscos de la vall.

Fase 4. Aplicació. Aprendre com dissenyar un projecte de reintroducció d'espècies, en aquest cas del llop.

Fase 5. Accions amb les famílies. Sortida a la Rectoria de la Selva amb les famílies on se'ls explicarà el projecte desenvolupat.

Presentació

Aquest projecte ens convida a implicar-nos en la recerca de solucions al problema ambiental vinculat a la progressiva degradació de l'hàbitat de nidificació de l'aufrany.

A les Escoles de Natura de Sau i el Company coneixerem les amenaces a les què està sotmès l'aufrany: l'excessiva freqüentació de les zones on nien aquestes aus, les línees elèctriques, els molins de vent, l'enverinament provocat per pesticides usats en l'agricultura intensiva, l'abandonament d'oficis tradicionals com la pastura de ramats bovins, entre d'altres. Totes aquestes amenaces estan posant en perill la permanència, en el nostre territori, d'aquesta espècie emblemàtica de voltor.

Pretenem capacitar els i les joves de les entitats d'esplai per actuar enfront la problemàtica que els planteja la iniciativa; així com ser capaços de posicionar-nos com a figures actives de la societat davant de problemàtiques ambientals.

Objectius educatius

- ◆ Viure l'experiència del voluntariat a partir del compromís amb la conservació del nostre patrimoni natural en projectes de Custòdia del Territori.
- ◆ Reconèixer la importància de la conservació d'espècies i hàbitats vulnerables.
- ◆ Valorar la importància de la biodiversitat i vincular la responsabilitat de les nostres accions quotidianes en la seva conservació.

Motivació

El projecte integra un conjunt d'activitats i sortides, amb un format metodològic d'Aprenentatge-Servei, a través de les quals els joves podran conèixer i aprendre tot el que es vincula al valor ecològic d'una espècie bioindicadora, com és l'aufrany, i a les accions socials i ambientals que afavoreixen la conservació d'aquesta espècie.

Activitats

Projecte de Custòdia del Territori

El projecte presenta una estructura dividida en 4 fases que facilita un ritme adequat de desenvolupament de les activitats i un aprenentatge més autònom per part dels joves. La 5a fase, opcional, implica a les famílies en el tancament del projecte.

Fase 1. Exploració d'idees. Coneixem l'aufrany, el seu hàbitat i les problemàtiques derivades dels processos migratoris.

Joves
12 a 16 anys

Activitat

L'aufrany de les Cingleres de la Vall de Sau

Fase 2. Introducció de continguts. Describim l'hàbitat de l'aufrany durant la jornada de treball a les cingleres i visita rem un jaciment arqueològic de la zona.

Fase 3. Estructuració del coneixement. Joc de simulació sobre els processos migratoris de les aus i concurs fotogràfic de les Cingleres de Sau.

Fase 4. Aplicació. Publicarem un article en una revista local "Lo campanar de Sau", dissenyarem un recurs educatiu per altres grups de l'esplai, i participarem de la jornada de treball col·laborant amb l'ADF de la vall de Sau.

Fase 5. Accions amb les famílies. Excursió conjunta al Campanar de Sau on explicarem el projecte dut a terme.

Joves
12 a 16 anys

Activitat

Tu, tu, tothom

Presentació

El grup i tota la potencialitat que aquest ens pot oferir pren el seu punt àlgid en l'edat de joves. El propi jove cerca en el grup l'aprovació i la formació de la pròpia identitat, els gustos propis i l'aparició de principis ens demostren que a través del grup podem treballar multitud de continguts i valors, que no assolirien la mateixa intensitat de forma individual.

Objectius educatius

- ◆ Iniciar un procés d'autoconeixement i reflexió entorn la pròpia persona.
- ◆ Potenciar el paper del grup com a espai de desenvolupament, relació i confiança.
- ◆ Cohesionar les diferents persones

membres del grup mitjançant processos de confiança i coneixement mutu.

Activitats

L'activitat que tot just us presentem es divideix en dues sessions. Les podeu fer en un mateix dia o, per contra, separar-les en tants dies com sessions proposem. La primera és un conjunt de dinàmiques de confiança i cohesió de grup concretes. Sabem que molts dels esplais en sabeu més.

Dinàmiques de confiança i cohesió de grup. La confiança i la cohesió de grup són elements imprescindibles per poder crear projectes col·lectivament i de forma participativa. D'una banda, les dinàmiques de confiança permeten a través del joc i del contacte anar construint vincles de confiança i solidaritat entre les persones membres del grup. I d'altra banda, les dinàmiques de cohesió, desenvolupen actituds i conductes de cooperació i milloren la comunicació entre les persones membres del grup.

Un exemple de dinàmica proposada és les "cadires en cercle". Tothom agafa una cadira i la col·loca davant seu, formant un cercle amb les cadires i fent que toquin pota amb pota. L'objectiu del joc és aconseguir fer una volta sencera passant de cadira en cadira, sense que les cadires caiguin a terra. Les cadires, únicament,

poden estar sobre dues potes i agafades amb una mà. La intenció de la dinàmica és esbrinar quina coordinació té el nostre grup i de quina manera s'organitzen.

Al web de la proposta podreu trobar més dinàmiques com aquesta que us ajudaran a construir i consolidar el funcionament del grup de joves.

Dinàmiques d'autoconeixement. Visualitzarem fotografies de diferents pintors i el seu autoretrat. A partir d'aquestes imatges, analitzarem quins colors i tècniques s'han utilitzat i perquè creiem que han decidit fer-ho així. Seguidament, oferim als joves revistes, diaris i altres materials que els serveixin com a eina per fer el seu retrat. Es tracta de plasmar en una cartolina qui és cadascú, utilitzant únicament el llenguatge visual que ens ofereixen aquestes publicacions.

Donem la indicació als joves que aquell és el seu moment individual i que no han d'interactuar amb la resta. Es tracta de reflexionar i dedicar-se temps a un mateix. Un cop acabat el mural, els penjarem a la sala i els posarem en comú. Primer de tot, alguna de les persones del grup explicarà el que veu en un dels murals; i seguidament, la persona que l'ha fet explicarà el perquè del seu autoretrat i així successivament.

Presentació

Qui no n'ha sentit a parlar? Qui no en té una opinió formada, sigui a favor o en contra? Les xarxes socials han canviat les formes d'interacció i relació en pocs anys i de forma tan ràpida que encara ens hi anem adaptant a palpentes.

Quantes vegades ens preguntem com engegar processos de participació que siguin efectius i atractius especialment en l'edat de joves? Les TIC són una eina que combina totes dues vessants, un mitjà dominat i quotidià per als joves i, alhora, permeten obrir de forma senzilla espais de debat i participació activa.

Objectius educatius

- ◆ Conèixer diferents xarxes socials i l'ús que se'n pot fer des de la visió participativa.
- ◆ Establir noves dinàmiques de grup a través de les xarxes socials.
- ◆ Aprendre a mesurar l'ús de les TIC de forma autònoma i autogestionada.
- ◆ Crear normes i establir dinàmiques de funcionament d'acord amb el grup i aplicables a les xarxes socials.

Activitats

Gimcana de la comunicació

Ens trobem en un món complex ple d'estímul i informació. En relació a

aquest concepte us proposem que feu una petita gimcana per conèixer diferents mitjans de comunicació i trobar-hi avantatges i desavantatges a cadascun d'ells. Dividiu el grup en parelles. Cada una d'elles representarà un mitjà de comunicació diferent i una d'elles farà el paper d'observadora. De cada parella, una de les persones es col·locarà a la sala 1 i l'altra a la sala 2.

Un cop separades, se'ls plantejaran diversos reptes comunicatius que només podran assolir utilitzant les característiques més rellevants del mitjà de comunicació que representen.

Al finalitzar l'activitat, cal fer una reflexió sobre els diferents mitjans de comunicació i el grau de participació que ens poden oferir; així com els riscos que comporten. És el moment de què treballem amb els vostres joves quines eines poden utilitzar; però, sobretot, quines condicions de privacitat poden modificar per assegurar que el seu missatge i la seva participació arribin a qui realment volen.

Creem la nostra xarxa jove

El primer pas per escollir la xarxa més adient per a la participació en espais virtuals és saber en quin context ens movem. Una xarxa, també, és un espai físic a la sala on participar i deixar la nostra opinió. Cal tenir-ho en compte, ja que si els nostres joves no tenen accés a Internet serà contraproduent proposar la creació

Joves
12 a 16 anys

Activitat

Dospunteritza't

d'una xarxa virtual. Siguem imaginatius i trobarem opcions per crear espais de participació per als joves.

Ara bé, si els nostres joves tenen accés a la xarxa és el moment d'expressar encara més aquest àmbit. Utilitzem els mitjans que ja utilitzen la majoria, no dupliquem ni creem espais que a la llarga els joves no utilitzaran habitualment. Si el nostre grup de joves utilitza facebook, podem crear un grup o un perfil del grup on poder comunicar-nos entre setmana, mantenir relacions virtuals, etc. Aprofitem per formar-nos i formar els joves en la privacitat de les xarxes que utilitzen. Unconsell més, dissenya un/a monitor/a que s'encarregui d'actualitzar els continguts setmanalment. Cal que el grup de joves vegi actualitzacions setmanals al nostre grup.

Joves
12 a 16 anys

Activitat Solidaritza't amb el teu barri

Presentació

Vivim en un món on cada vegada més el consumisme i el materialisme estan a l'ordre del dia. Els joves conviuen amb aquests valors a diari. Estan massa acostumats a què els altres facin coses per a ells i elles, però, poques vegades, es plantegen dur a terme accions on no siguin les persones beneficiàries directes. Els esplais treballem la solidaritat amb els infants des de ben petits. Tot i així, en ocasions, calen accions que posin en pràctica tota aquesta feina. Els joves han de ser crítics amb el seu entorn i han de fer coses per canviar allò que no els agrada.

Objectius educatius

- ◆ Conèixer les diferents associacions de càire social que hi ha al nostre barri, així com la feina que desenvolupen.
- ◆ Aprendre a organitzar-se en grup i a treballar en xarxa amb altres entitats del barri.
- ◆ Desenvolupar l'esperit crític dels joves vers injustícies que es donen en el nostre entorn.
- ◆ Crear vincles de cooperació al seu propi territori en funció dels interessos del propi grup.

Activitats

Aquesta activitat que plantegem està inspirada en el projecte de *Kilòmetros de Solidaridad*^(*) que Save the Children porta a terme des de fa anys a diferents països i en benefici de diferents causes.

Eta 1: el primer que necessitem és saber a quina organització o projecte social volem destinar els beneficis de la nostra cursa. Proposem als joves que facin una investigació per veure quines són aquestes entitats, els projectes que desenvolupen, amb quin col·lectiu treballen, etc. Un cop feta aquesta anàlisi, portem les propostes i les posem en comú davant del grup.

Entre totes les entitats que s'hagin exposat, haurem de triar quina volem que sigui la destinatària del nostre projecte.

El grup ha d'arribar a un consens, és a dir, tothom ha d'estar d'acord amb la tria que es faci.

Eta 2: aquesta etapa de l'activitat ha d'estar destinada a conèixer més a fons l'entitat o projecte que hem triat. Organitzarem una visita per a què els joves expliquin quin és el seu projecte, la finalitat d'aquest i coneguin l'organització a fons. D'aquesta manera, aconseguirem una major motivació per part del grup.

Eta 3: organitzarem una cursa al nostre barri. L'objectiu no és arribar el primer, sinó recaptar fons per al projecte que haguem triat. A banda dels joves del nostre espai, aquesta cursa s'adreçarà als instituts i escoles del barri. Proposem que els propis joves presentin el projecte a les escoles i instituts; explicant on aniran destinats els beneficis de la cursa.

Les persones participants han de buscar una persona patrocinadora entre les seves famílies, veïnat o bé als comerços del barri. Les persones patrocinadores s'han de comprometre a donar una petita quantitat econòmica per cada quilòmetre recorregut. Així els joves poden fer arribar el seu projecte a un entorn més ampli.

Presentació

Un dels espais més importants de socialització i creixement pels joves és el grup d'iguals. Amb aquest grup comparteixen molts espais d'aprenentatge i amistat com les estones d'oci nocturn.

L'activitat pretén aportar idees per organitzar espais d'oci nocturn amb el jovent. Per una banda, per fomentar estils de vida i pautes de consum més saludables; i per altra banda, construint alternatives d'oci menys consumistes, més creatives i participatives.

Objectius educatius

- ◆ Crear espais d'oci alternatiu juvenil autogestionat pels mateixos joves, tot impulsant la seva participació.
- ◆ Promoure la creativitat, la iniciativa i estils de vida saludable a través de la creació d'alternatives d'oci juvenil.
- ◆ Fomentar el treballar en xarxa amb altres entitats i associacions del barri.

Activitats

Aquesta activitat està inspirada en diferents experiències d'oci nocturn alternatiu per a joves, com per exemple: *Vente Pa'ka*, *Abierto Hasta el Amanecer* i *El Sótano*.^(*)

Joves
12 a 16 anys

Activitat Oci nocturn alternatiu per a joves

◆ **Primer pas:** en un primer moment, és molt important que motivem el grup de joves a participar en el projecte d'oci alternatiu, perquè en seran els i les impulsores de les activitats i del funcionament del projecte. Entre tots i totes les joves s'ha de crear un grup impulsor que posi en marxa el projecte i/o activitats d'oci nocturn alternatiu.

◆ **Segon pas:** el grup promotor a partir de diverses assemblees, on es prendran les decisions més rellevants, i de la creació de comissions, per aquells temes i tasques més concretes, anirà configurant el projecte i/o cicle d'activitats d'oci nocturn alternatiu. A més, per dotar-los d'eines per a la dinamització de les assemblees i dels espais d'oci nocturn que crearan, seria interessant que forméssim els i les joves en metodologies participatives i de dinamització.

◆ **Tercer pas:** Un cop feta una primera programació de les activitats, haurem de fer difusió del projecte i de les activitats a la resta de joves del centre d'espai i del barri o població; per tal de què tots i totes les joves que vulguin hi puguin participar.

◆ **Quart pas:** durem a terme el desenvolupament de les activitats programades. La periodicitat i els horaris seran decidits pel grup de joves participants, tot i que

segurament es donaran en franges nocturnes i durant el cap de setmana.

Pot ser un espai de trobada pels joves i, alhora, programar activitats decidides pels i les joves. Per exemple: classes de break dance, dansa per joves amb mobilitat reduïda, tallers de cuina, de guitarra, de teatre, bàsquet, yoga, exposicions, espectacles musicals, entre d'altres.

◆ **Cinquè pas:** es pot aprofitar l'organització d'aquestes activitats d'oci nocturn per conèixer les entitats del barri i teixir vincles per organitzar activitats conjuntament.

(*) Podeu consultar més informació a: <http://www.savethechildren.es/carrera/kms/inicio.html>

(*) *Vente Pa'Ka*: <http://www.vpk.cat/>; *Abierto hasta el amanecer*: <http://www.abiertohastaelamanecer.com/>; i *El Sótano*: <http://elsotanoicjb.blogspot.com/>

Objectius educatius

- ◆ Ajudar les famílies a entendre i viure la ciutadania com a una responsabilitat individual i col·lectiva.
- ◆ Compartir amb les famílies el projecte educatiu que persegueix l'entitat.
- ◆ Facilitar que les famílies participin en la vida de l'entitat.
- ◆ Donar suport a les famílies en l'educació dels seus fills i filles, especialment respecte a les capacitats relacionades amb el valor de la participació.
- ◆ Aprofitar les TIC per reforçar la comunicació amb les famílies i la seva participació a l'esplai.

Les famílies, base social de l'entitat

En referir-nos a les famílies com a base social de l'entitat, estem emfatitzant el

seu paper dins de l'organització. Això implica una reflexió sobre com treballem amb aquest col·lectiu, com l'impliquem en la vida de l'entitat, com viu, en definitiva, l'experiència col·lectiva de formar part d'un projecte educatiu i social, compromès amb la transformació de la societat. Per estimular la participació de les famílies i reforçar els lligams de cooperació disposem de tres àmbits bàsics de treball:

Vies de participació: es dota de diferents espais i estratègies per fomentar la participació de les famílies. El nivell d'implicació pot ser molt divers.

- ◆ Participar a l'**assemblea de l'entitat**: suposaria el nivell més alt de participació dins de l'entitat. Tenir vot i comprometre's i adoptar els acords col·lectius, viure l'esplai com a experiència de participació ciutadana i democràtica.
- ◆ Participar en el **funcionament de l'esplai**: a través de comissions de famílies, reunions de pares i mares, etc.
- ◆ Participar en **activitats col·lectives**: celebració de festes populars, implicar-se en projectes i accions de millora de l'entorn, excursions i colònies en família, etc.
- ◆ Participar a través del quotidià: espais de relació més informals. Parlar amb l'equip quan porten els infants a l'esplai, quan els vénen a buscar, al carrer,...
- ◆ Participar a través del web i de les xarxes socials: constitueix un dels recursos

de participació més recents per reforçar tot el que hem comentat anteriorment.

La comunicació: és un aspecte bàsic per establir una bona relació interpersonal i promoure la participació.

- ◆ Les primeres impressions són clau. Per això, valorem el paper de l'equip de secretaria, analitzem com ensenyem l'esplai, quin aspecte té...; en definitiva, si tenim cura de l'acollida.
- ◆ L'obertura, la cordialitat i la flexibilitat haurien de caracteritzar l'estil de relació que construïm.
- ◆ Cal escoltar-se mútuament sense recances ni prejudicis.

La relació personalitzada:

la família ha de poder trobar en l'equip educatiu uns interlocutors propers, disposats a compartir les preocupacions, els desitjos, les crítiques i les felicitacions.

- ◆ Les entrevistes i l'elaboració dels informes constitueixen els recursos bàsics del seguiment més individualitzat, però no han de substituir la relació directa amb la família.
- ◆ Un espai proper i íntim, com és l'entrevista, és una oportunitat única per conèixer millor la família i establir-hi un vincle de confiança.
- ◆ Cal emfatitzar les seves capacitats, progressos i virtuts, sense deixar d'explicar les coses que l'infant hauria de millorar.

Presentació

Les famílies són una part important de l'esplai i una part important de la seva base social. Per això, cal que creem mecanismes per a què puguin participar i prendre part dels valors, la missió i el dia a dia de l'esplai. Una bona manera de implicar i fer partícips del funcionament de l'esplai a les famílies és a partir de la creació d'una comissió de famílies, que pugui participar de l'assemblea de l'esplai; així com a d'altres òrgans i espais de decisió i trobada de l'esplai. No hem d'oblidar que una bona manera d'aprendre a participar és participant!

Objectius educatius

- ◆ Crear un espai de trobada i participació per a les famílies.
- ◆ Construir llaços de confiança i lligams entre les famílies i amb la resta de persones participants de l'esplai, com a base de l'autogestió i el compromís social.
- ◆ Fer partícips i compartir la proposta educativa i el projecte educatiu de l'esplai amb les famílies.
- ◆ Promoure que les famílies se sentin i prenguin part dels valors, la missió i el funcionament de l'esplai.

Motivació

Per tal d'iniciar la comissió de famílies i posar-la en marxa, us proposem crear un

primer espai de trobada amb les famílies, per poder conèixer-se, saber quins temes els motiven i com es podria estructurar l'espai; per exemple: un berenar-trobada un dissabte al mes, una reunió cada trimestre,...

També, és important incloure un punt on les famílies puguin expressar quins són els seus somnis, com els agradaria que funcionés l'esplai i quines coses els agradaria fer des de la comissió de famílies.

Activitats

El primer pas per a la creació de la comissió de famílies és que la decisió sorgeixi de l'assemblea de l'esplai, d'una enquesta a les famílies, de la reflexió de l'equip educatiu, etc. i que tothom hi estigui d'acord.

Seguidament, des de l'equip s'ha de crear un espai de trobada per les famílies on es puguin conèixer, se'ls pugui motivar per a què participin i se'ls pugui explicar la importància de la creació d'aquesta comissió i de la seva implicació.

L'acompanyament per part de l'equip de la comissió de famílies ha de ser només inicial, fent que poc a poc aquestes trobin les estratègies per autogestionar aquest espai de participació.

En una segona trobada, acordada durant la primera reunió, és el moment d'obrir un espai de reflexió sobre quines són les coses que ens agradaria dur a terme des d'aquesta comissió de famílies. Ens

Activitat Creant espais de participació

podem ajudar d'alguna dinàmica, com una pluja d'idees que, més tard, debatem i prioritzarem per establir un ordre de prioritats. També, és important que s'estableixi quin serà el funcionament de l'assemblea: periodicitat de reunions, dinàmica interna, horari, tasques, creació de comissions,.... Si es considera que a la segona trobada no hi ha temps, es pot dur a terme en una pròxima reunió.

Un cop establert el funcionament i la priorització dels temes, és moment de planificar les accions acordades i crear comissions que s'encarreguin de concretar-les. Un punt molt important és saber escollir línies d'acció que es puguin veure factibles i de les que se'n puguin veure els resultats obtinguts, sobretot al principi. A més de visibilitzar les accions aconseguides per tal de què altres famílies es motivin.

Activitat
El Banc del Temps a l'Esplai

Presentació

Un banc del temps és un projecte que té per objectiu intercanviar temps dedicat al servei a les persones, a aprenentatges o a tasques de la vida diària. Es tracta d'un grup de persones que intercanvien temps de forma multilateral, tot prestant i rebent temps. De manera que es crea una xarxa d'ajuda mútua, es reforcen els llaços comunitaris, es potencia l'intercanvi intergeneracional, la conciliació personal, familiar i laboral, i l'autonomia personal. És molt important que la base dels intercanvis sigui la confiança entre les persones, ja que aquesta ajuda a crear els lligams imprescindibles per a realitzar intercanvis vàlids i valorats per a totes les persones participants.

L'organització i posada en marxa d'aquest projecte pel barri i des de l'esplai, pot ser una de les tasques que impulsi la comissió de famílies.

Objectius educatius

- ◆ Aprendre a participar de la vida de la comunitat del barri o municipi i crear projectes que afavoreixin l'autonomia personal.
- ◆ Construir llaços de confiança com a base per a l'autogestió dels intercanvis.
- ◆ Crear una xarxa d'ajuda mútua entre les famílies de l'esplai i del barri que reforci els lligams de solidaritat i cooperació.
- ◆ Crear una alternativa conjunta a la gestió del temps diari i als inconvenients i dificultats que sovint se'ns plantegen, millorant la qualitat de vida.

Motivació

En primer lloc, per motivar a les famílies a què participin de l'organització i desenvolupament del banc del temps és important reflexionar sobre què vol dir intercanviar, quina importància té crear aquest tipus de xarxes d'intercanvi dins la comunitat, i les potencialitats que té la creació d'un banc de temps pel seu dia a dia.

I en segon lloc, un cop creat el nucli de persones participants del banc del temps és important que es generin vincles de confiança entre elles, per exemple a través d'una trobada per conèixer-se i saber

quines són les necessitat i les coses que pot oferir cadascú.

Activitats

Per tal de construir un banc de temps és important seguir els següents passos:

1. Motivació de les famílies interessades per a crear banc del temps, explicant-los en què consisteix i perquè pot ser una bona iniciativa. Identificar famílies clau, amb capacitat per liderar alguna petita acció que serveixi de motor per a les altres famílies.
2. Crear un espai de trobada entre les famílies participants per conèixer-se i veure què es pot intercanviar. Algunes de les activitats que s'intercanvien són: tasques puntuals d'atenció a les persones, activitats socio-culturals, o a activitats relacionades amb les necessitats de la vida diària.
3. Creació d'un sistema d'ofertiments i demandes, que pot ser físic i/o virtual. Els llistats o dades personals s'han de poder canviar en funció de les circumstàncies de les persones participants. Els intercanvis poden ser individuals o grups i l'hora és la mesura d'intercanvi, que val el mateix sigui quina sigui l'activitat.
4. Establir una organització interna: difusió, foment de la participació, mínims establerts, regulació intercanvis i sistema de valoració per millorar el funcionament i fer canvis. I ja podem començar a intercanviar temps!

Objectius educatius

- ◆ Prendre consciència del valor educatiu de la participació i de la importància de dotar les activitats, l'organització dels grups, l'entitat, d'un estil pedagògic que estimuli aquest valor en totes les seves dimensions.
- ◆ Millorar els mecanismes i les pràctiques participatives que fem servir per fomentar la participació de tots els col·lectius que formen l'entitat.
- ◆ Fer xarxa amb altres centres d'esplai, donar-se l'oportunitat d'aprendre dels altres i amb els altres.
- ◆ Ser exigents amb la qualitat educativa de les activitats que portem a terme, estar oberts a innovar i fer del'esplai un lloc d'aprenentatge, diversió, transformació i progrés.
- ◆ Formar-se de manera continuada en els continguts de la proposta educativa i obtenir eines per fer-ne l'aplicació pràctica.

10 accions per enfocar la proposta

L'aplicació de la proposta educativa a l'esplai requereix la participació i la coresponsabilitat de tothom, requereix compartir estratègies i actuar en la mateixa direcció.

L'equip directiu de l'entitat

1. Llegim a fons la proposta educativa i identifiquem quins són els punts forts i els punts febles de l'entitat en conjunt, en relació amb els mecanismes i les pràctiques participatives que fem servir.
2. Repassem l'aplicació possible de la proposta educativa en espais educatius de l'esplai: els grups de dissabte, activitat diària, menjadors, activitats familiars, colònies, casals i campaments, etc.
3. Fem un anàlisi de les necessitats formatives de l'equip i elaborem un pla de formació global per a tot el curs.
4. Planifiquem els espais d'avaluació i seguiment de la proposta. Determinem de quina manera, amb quines eines o recursos, podríem constatar si hem assolit o no els objectius previstos de cara a millorar actuacions futures.
5. Elaborem un calendari general de l'aplicació de la proposta educativa que orienti els equips en la concreció de les activitats per a cada franja d'edat.

L'equip educatiu de cada grup

6. Estudiem els diversos materials i aprofundim en la proposta específica que s'ha plantejat per a cada franja d'edat. Proposem-nos fites més ambicioses.

Equip educatiu

7. Fem un diagnòstic sobre el nostre grup en relació amb els valors que relacionem amb la participació: autonomia personal, autogestió del grup i compromís social, a partir dels objectius que s'han proposat per a cada edat. Elaborem una llista amb 10 accions assolibles.
8. Dissenyem l'adaptació de la proposta al grup: concretem els objectius, adequem l'ambientació i les activitats a les necessitats i interessos del grup, prevegem l'organització interna, etc.
9. Decidim quines activitats i projectes podem compartir i dur a terme amb altres grups de l'esplai i/o altres entitats.
10. Elaborem el calendari específic tenint en compte els criteris generals pautats.

Activitat Compromesos amb el lleure a Amèrica Llatina

Presentació

Aquest projecte s'emmarca en el programa l'Esplai Sense Fronteres, una proposta d'intervenció educativa des de l'educació no formal amb infants, joves i educadors/res; enfocades a dur a terme accions integrals que afavoreixen i milloren la qualitat de vida de les comunitats del sud. Es realitza a través d'un treball cooperatiu i horitzontal amb els socis i sòcies locals. Formació, compromís i continuïtat són elements clau per garantir l'èxit de l'activitat.

Objectius educatius

1. Prendre consciència de les realitats de desigualtat al sud i, concretament, del lloc de destí, per poder desenvolupar una acció educativa i solidària conscient.
2. Dotar-nos d'eines per interpretar el món de manera global i les implicacions de cadascun dels agents i de nosaltres mateixos en les dinàmiques i desigualtats que generen impactes globals i locals.
3. Adquirir un compromís i interrelació amb persones de països del sud. És el que anomenem "El pèndol del compromís nord-sud-nord-sud-nord-sud":

Activitats

Aquesta proposta de projecte està plantejada per a que un grup de monitors i monitores que treballin temes de solidaritat i educació per al desenvolupament, puguin aprofundir en el coneixement de les realitats socials i de l'àmbit del lleure del sud, i establir-hi relacions duradores. El projecte consta de diverses activitats:

Catalunya

- ◆ Formació específica: entorn als temes de solidaritat, cooperació i educació per al desenvolupament i sobre el context del país de destí, des d'una perspectiva educativa i social.
- ◆ Preparació col·lectiva del viatge i del projecte de lleure a compartir amb els companys i companyes del sud, a través de les xarxes socials i altres eines 2.0.

Amèrica Llatina

- ◆ Formació i adaptació al sud durant els primers dies després de l'arribada.
- ◆ Implementació del projecte al sud i compromís amb el projecte a la tornada a Catalunya.

Catalunya

- ◆ Concreció i realització del projecte compartit sud-nord al centre d'esplai.

Per realitzar totes aquestes activitats s'ha de tenir en compte que:

- ◆ no estem participant en una expedició;
- ◆ no és un turisme alternatiu ni un viatge exòtic;
- ◆ amb aquesta activitat no pretenem salvar el món;
- ◆ cal plantejar la preparació de l'activitat 8-10 mesos abans que el viatge es pugui realitzar.

Els detalls d'aquesta activitat s'acabaran de concretar durant el primer trimestre del curs.

Aquest projecte es coordinarà des de la Federació. Tots els esplais i grups de monitors i monitores interessats a participar, poseu-vos en contacte a través de l'adreça federació@esplai.org

Presentació

Els esplais promovem l'autogestió de les persones i dels grups mitjançant la participació; per tant, tothom que passa per l'esplai ha de trobar aquest espai. Les nostres entitats han de ser un recurs on els infants i joves iniciïn un procés d'aprenentatge personal entorn la participació activa, així com la responsabilitat i el compromís en la presa de decisions. Volem que els infants i joves de l'esplai vulguin, sàpiguen i puguin participar, per què creiem que els processos participatius enforteixen la ciutadania i l'associacionisme.

Objectius educatius

1. Assajar amb els infants i joves els valors de la democràcia i la participació.
2. Aprendre a decidir i a responsabilitzar-se de les decisions que es prenen.
3. Afavorir el desenvolupament personal dels infants i joves, així com el desenvolupament del grup al qual pertanyen.

Activitats

Si observem el nostre voltant, ens trobem en una societat acostumada a que altres prenguin decisions per nosaltres. Molt sovint ens trobem que els propis infants i joves no troben el seu lloc per decidir i participar. A principi de cada trimestre, us proposem organitzar una assemblea per grups

Activitat Consell d'infants i joves a l'esplai

d'edat, on els infants i joves facin propostes de com els agradaria que fossin els seus projectes de grup. Les assemblees dels grups han de tenir dos objectius claus i l'equip ha de vetllar perquè aquests es puguin assolir. D'una banda, reflexionar i concretar temes que afecten al propi grup; com per exemple: propostes d'activitats que els agradaria fer als tallers. D'altra banda, s'ha de debatre sobre els projectes i activitats d'entitat i/o de secció, com ara: definir l'activitat d'inici de dissabtes, accions que es puguin dur a terme al barri, etc.

En aquest moment, es formen comissions de treball encarregades de donar forma a cada projecte. Els infants i joves han de triar voluntàriament en quina comissió volen participar. Cada una de les comissions de treball hauria d'estar formada per infants i joves de tots els grups i un/a monitor/a de cada secció, per tal que els projectes contemplin els interessos i necessitats de tothom.

El paper de l'equip de monitors/es en aquestes comissions ha de ser el de dinamitzar i vetllar pel bon funcionament de les comissions i pel plantejament educatiu de l'activitat.

Un cop les comissions s'hagin format, de cadascuna d'elles hauria de sortir una persona representat de cada fran-

ja d'edat per formar part del Consell d'infants i joves. En aquest consell recomanem que hi hagi un monitor/a de cadascuna de les seccions, així assegurarem que tots els infants i joves tenen un referent clar.

La funció del Consell no ha de ser prendre decisions definitives; sinó revisar i donar forma a les diferents propostes que surtin de les comissions, per portar-les a votació a una assemblea general d'infants, joves i equip educatiu. Un cop concretada cada proposta, les pròpies comissions s'encarreguen d'articular-les. Fins arribar a donar forma i contingut a al projecte o activitat que s'ha decidit dur a terme.

16

Avaluació

Per poder valorar l'aplicació de la proposta educativa és important portar a terme un procés integral d'avaluació. L'avaluació ha d'incloure: una diagnosi inicial dels diferents col·lectius a qui va destinada, una diagnosi de l'equip de monitors/ores i una avaluació de les diferents activitats i de la proposta educativa en si, com a recurs que ha de facilitar la incorporació de la perspectiva de la participació en l'educació en el lleure d'infants i joves.

El procés d'avaluació s'ha de planificar a l'inici del curs, a partir del projecte educatiu del centre, dels objectius que ens proposem per a cada grup i dels objectius que es plantegen a la proposta educativa.

Establim tres àmbits de valoració:

- ◆ Infants i adolescents
- ◆ Famílies
- ◆ Equip educatiu

Infants i adolescents: per avaluar l'impacte de la proposta en aquest àmbit, combinem la valoració que l'equip de monitors i monitores fem del grau d'assoliment dels objectius educatius que ens havíem proposat i una avaluació més continuada, feta pels nois i noies, al final de cada activitat o projecte.

Famílies: seguim el mateix esquema anterior. D'una banda, avaluem el grau d'assoliment dels objectius que ens havíem proposat per a aquest col·lectiu i, d'altra banda, la valoració que les famílies fan de la proposta: grau de coneixement, interès, canvis que han pogut observar en el comportament dels seus fills i filles, etc.

Equip educatiu: avaluem l'impacte de la proposta en l'equip de monitors i monitores pel que fa a la seva formació, motivació, experiència, etc. Tinguem present també la valoració del l'equip respecte les activitats, els centres d'interès i els projectes plantejats a la proposta educativa.

Per últim us animem a emplenar un qüestionari de valoració global de la proposta educativa. El trobareu a la pàgina web i el podreu omplir directament a través d'un formulari virtual.

17

Conceptes clau

Associació: les associacions són entitats sense ànim de lucre, constituïdes voluntàriament per tres o més persones, organitzades democràticament, per complir una finalitat col·lectiva, d'interès general o particular. Una associació és equivalent a una organització no governamental (ONG).

Autonomia personal: és la capacitat de pensar, de sentir i de prendre decisions per un mateix, sense dependre de l'altre i sense afirmar-nos en una constant oposició a l'altre. Ésser autònom suposa la capacitat de mantenir vincles d'afecte i de compromís responsable amb altres persones sense perdre la identitat pròpia. Ens permet créixer amb els altres en un teixit en què tots col·laborem sense perdre les característiques que ens fan únics i especials.

Autogestió del grup: és la capacitat dels membres d'un grup per acomplir per si mateixos les tasques i els objectius que s'han proposat.

Ciutadania: és la condició que tenen les persones com a ciutadans i ciutadanes d'un país. Aquesta condició implica tenir drets (civils, polítics i socials) i assumir deures. Ser un bon ciutadà o una bona ciutadana vol dir exercir una ciutadania activa i responsable socialment, d'acord amb un conjunt d'actituds, habilitats, coneixements i comportaments com: solidaritat, col·laboració ciutadana, coneixement dels drets i deures, respecte per les normes de convivència, etc.

Compromís social: és la capacitat de resposta que com a ciutadans/anes tenim per lluitar contra les injustícies i les situacions de vulnerabilitat que veiem en el nostre entorn.

Democràcia: aquest terme té el seu origen a l'antiga Grècia i es forma a partir de la paraula Demos (poble) i Kratos (poder, govern). És una forma d'organització de grups de persones que es caracteritza perquè el poder pertany a tots els seus membres i la presa de decisions respon a la voluntat col·lectiva de tothom. Una societat democràtica es regeix per criteris d'igualtat, de llibertat, de participació i de justícia.

Habilitats per al diàleg: conjunt de capacitats, actituds i coneixements que permeten que la persona pugui expressar les seves idees, emocions i sentiments a les altres persones de forma constructiva. Implica habilitats com ara l'escolta activa, saber argumentar i defensar les idees i actituds com l'assertivitat i el respecte per les opinions dels demés.

Sentit crític: es pot definir com la capacitat per formar-se una opinió pròpia. Implica un procés a través del qual l'infant aprèn a analitzar i validar la informació, a avaluar arguments i interpretacions, i a ser capaç d'extreure conclusions abans d'emetre un judici.

Tercer Sector Social: és el conjunt d'entitats privades sense afany de lucre que treballen per la inclusió i la cohesió social, amb especial atenció als escol·lectius més vulnerables de la societat. Constitueixen un espai públic de participació, de responsabilitat i de compromís cívic, mitjançant la iniciativa social.

Voluntariat: és el conjunt de persones que, en el marc d'una organització estable i democràtica, presten serveis cívics o socials que comporten un compromís d'actuació a favor de la societat i de la persona, i ho fan lliurement i sense cap compensació econòmica. S'entén per entitat de voluntariat, l'entitat que és integrada majoritàriament per persones voluntàries, que es constitueix en una organització autònoma sense afany de lucre i que té com a objectiu treballar per als altres i/o per al conjunt de la societat en la millora de la qualitat de vida, entesa des de tots els seus vessants.

- Apple, M.W, Beane J.A. *Escuelas democráticas*. Ed: Morata. Madrid, 1997.
- Dewey, J. *Democràcia i escola*. Ed: Eumo – Diputació de Barcelona. Barcelona, 1994.
- FEDAIA. *I tu què opines? Projecte de participació d'infants i adolescents*. Ed. FEDAIA. Barcelona, 2009.
- Fundació Calatana de l'Esplai. *Educació i ciutadania. Documents per al Debat 1*. Ed. Fundació Catalana de l'Esplai. El Prat del Llobregat, 2007.
- Fundació Catalana de l'Esplai. *Els centres d'esplai, ara i aquí*. Ed. Fundació Catalana de l'Esplai. El Prat del Llobregat, 2009.
- Galcerán, M. del Mar (coordinació). *Aprendre a participar*. Ed. Fundació Jaume Bofill. Barcelona, 2004.
- Hurt, Roger. "La participación de los niños: de la participación simbólica a la participación auténtica". *Ensayos Innocenti n°4*. Ed. UNICEF. Florència, 1993.
- Martínez Bonafé, Àngels (coord.) i altres. *Viure la democràcia a l'escola*. Ed. Graó. Barcelona, 1999.
- Novella Cámara, Ana M. *La participació dels infants a la ciutat des del Consell d'Infants*. Col·lecció Infància i Adolescència, núm.2. Generalitat de Catalunya, 2009.
- Puig Rovira, J.M. i altres. *Com fomentar la participació a l'escola*. Ed. Graó. Barcelona, 1997.
- Tonucci, Francesco. *Quan els infants diuen PROU!* Ed. Graó. Barcelona, 2004.
- *Transformemos el ocio digital, un proyecto de socialización en el tiempo libre*. Ed. Centre d'Estudis- Fundació Catalana de l'Esplai. El Prat del Llobregat, 2010. En col·laboració amb la Universitat Oberta de Catalunya.
- Trilla, Jaume i Anna Novella. "Educación y participación social de la infancia". Revista Iberoamericana de Educación, núm. 26. Ed. Organización de Estados Iberoamericanos para la Educación, la Ciencia y la Cultura (OEI). Buenos Aires, Agosto 2001.

Webs

- Esplai: www.esplai.org
- UNICEF: www.unicef.es
- Pere Tarrés : www.peretarres.org
- Aprenentatge servei: www.aprenentatgeservei.org
- Eualter: www.eualter.org

Federació
Catalana
de l'Esplai

com contactar
93 474 74 74

federacio@esplai.org www.esplai.org

Carrer Riu Anoia, 42-54
08820. El Prat de Llobregat
Barcelona

EMAS

ES-CAT-275

Fundació Catalana de l'Esplai

AENOR

Gestión
Ambiental

GA-0269/2008

AENOR

Empresa
Registrada

ER-0980/2007

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

Ajuntament de Barcelona

Accions a favor de

Año Europeo del Voluntariado 2011